

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

SAVIVALDYBIŲ RINKIMŲ REZULTATAI PALENKĖS VAIVADIJOJE IR SEINŲ APSKRITYJE – „Aušros“ inf.	3
SEINUOSE, SUVALKUOSE IR PUNSKĖ LANKĖSI LR SEIMO IR PLB KOMISIJOS NARIAI – Petras Maksimavičius	4
VILKAVIŠKIO VYSKUPIJOS KUNIGAI PAGERBĖ SEINŲ VYSKUPIJOS KUNIGŲ ATMINIMĄ – Petras Maksimavičius	5
RUDENS KAPRIZAI – Rytis Motiejūnas	6

ŠVIETIMAS

MOKYTOJŲ DIENA VIDUGIRIŲ MOKYKLOJE – Raimonda Chmieleauskienė	8
ATŠVENTĖME MOKYTOJŲ DIENĄ – Seinų lietuvių „Žiburio“ inf.	9
SIEKĖME GINESO REKORDO – Vida Tumelienė	9
„MŪSŲ MOKYTOJAI – DAUKANTAS, VYDŪNAS“, ARBA MOKYTOJŲ KONFERENCIJA VILNIUJE – Gražina Kibyšienė	20
„KOKIA ŽMOGAUS ESYBĖ, TOKIA IR JO TĖVYNĖ“ – Birutė Vaičiulienė	22

KULTŪROS BARUOSE

XVI KAPELŲ ŠVENTĖ – Dalia Astrauskienė	10
KAIP FOTOGRAFIJOSE ATGAIVINAMA ISTORIJA – Lilija Valatkienė	16

MINĖJIMAI

MINĖJIMAS MYSLIBUŽO DARIAUS IR GIRĖNO MOKYKLŲ KOMPLEKSE – Eugenija Pakutkienė	13

ŽMONĖS

VAIKYSTĖS SVAJONĖS PILDOSI – Alicija Krakauskienė	15

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26

Viršeliuose:

Julija Pajaujytė (Kalkauskienė) su draugėmis. Iš kairės: draugė Magdalena, neatpažinta, Julija Pajaujytė (Kalkauskienė). Kalvarija, 1916 m. (Iš Onutės Agurkienės albumo)

Vėlinių belaukiant (Idos Bobinaitės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė – Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2018-10-24.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata
Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir televizijos
rėmimo fondas.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Šių metų ruduo turtingas įvykių. Atrodo, nebeįmanoma jų visų susėkti, spėti išanalizuoti. Štai prieš kelias dienas pasibaigė savivaldybių rinkimai. Punsko valsčiuje staigmenų nebuvo, perrinktas viršaitis Vytautas Liškauskas. Tačiau Seinuose yra intriga – tiek mieste, tiek valsčiuje. Bus antrasis rinkimų turas! Turint omeny, kad ankstesnių kadencijų Seinų miesto burmistras Janas Stanislavas Kapas (Jan Stanisław Kap) neperėjo į antrąjį turą (beje, kai kas jam pranašavo laimėjimą) bei net nebuvo išrinktas į miesto tarybą, galima daryti išvadą, kad vis dėlto Seinuose būti antilietuviškam jau nepakanka, kad būtum išrinktas. Keičiasi čia tautų sugyvenimo atmosfera? Atrodo, taip. Ir tai pati geriausia naujiena mums iš šiųmetinių rinkimų. Beje, dabartinis miesto burmistras Arkadiusz Nowalskis (Arkadiusz Nowalski) buvo matomas kaip tas, kuris savo noru susitarė su lietuviais gražinti jiems skolą, t. y. atiduoti neišmokėtus pinigus „Žiburio“ mokyklai. Todėl daugumos miesto gyventojų buvo vertinamas kaip palankus lietuviams. Ir iš tikrųjų bendradarbiavimas su šiuo burmistru kokybiškai buvęs visiškai kitoks nei su ankščiau buvusiuoju. Taigi Seinuose padvelkė optimizmu.

Artėja lapkričio pirmoji. Reikia manyti, kad Helovinas neužgoš Visų šventųjų dienos tradicijų. Nenuostabu, kad vaikus traukia išreklamuota ir komercializuota šventė, tačiau ji mums visiškai svetima, ir kiekvienas suaugęs jau supranta, kad artimųjų kapų lankymo paprotys yra lyg ir visiškai minėtojo Helovino priešingybė. Tai susikaupimo ir prisiminimų apie išėjusiuosius anapilin diena, nuo vaikystės išlikusi atminty ir iki šiol mažai pakitusi. Ypač žavinti kapinėse susiliejusių žvakių liepsnelių pašvaiste. Saugokime kuo ilgiau savas tradicijas, nes jos yra mūsų pačių esmė.

Savivaldybių rinkimų rezultatai Palenkės vaivadijoje ir Seinų apskrityje

„AUŠROS“ INF.

Spalio 21 d. vyko Lenkijos savivaldybių rinkimai. Buvo išrinkti vaivadijų seimeliai, apskričių tarybos, valsčių ir miestų tarybos bei jų (atitinkamai) viršaičiai, burmistrai, prezidentai.

Lenkijos mastu į vaivadijų seimelius daugiausiai vietų gavo Teisė ir teisingumas, antroji buvo Pilietinė koalicija. Palenkės vaivadijos seimely daugumą turės Teisė ir teisingumas, gavęs 16 mandatų, Piliečių koalicijos atstovų bus 9, o Valstiečių partijos 5. Taigi vaivadijos maršalka ir valdyba bus išrinkta iš Teisės ir teisingumo partijos gretų. Seinų apskrities gyventojai į seimelį daugiausiai balsavo už Seinų ligoninės direktorių Waldemarą Kwaterskį, kandidatavusį iš Piliečių koalicijos. Iš mūsų apygardos į seimelį išrinkti: Romuald Łanczowski, Paweł Wnukowski, Cezary Cieślukowski, Waldemar Kwaterski, Anna Naszkiewicz, Bogdan Dyjuk, Jadwiga Barbara Zabielska, Wiesława Burnos.

Į Seinų apskrities tarybą išrinkti: Anna Siebert, Ryszard Grzybowski, Maciej Tomasz Plesiewicz, Janusz Krajewski, Lucyna Fidrych, Stanisław Jastrzębski, Janusz Józef Moroz, Stanisław Kwaterski, Piotr Franciszek Alszko, Franciszek Alboszta, Józef Ryszard Stankiewicz, Alicja Wysocka, Antanas Baudys, Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė, Valdas Kazimieras Krakauskas.

Seinų mieste dėl burmistro posto kitame rinkimų ture kovos ligšiolinis

burmistras Arkadiusz Nowalski ir Jolanta Bagińska.

Į tarybą išrinkti: Paweł Dziensiewicz, Janusz Zabłocki, Stanisław Bulwin, Józef Masianis, Adam Łabanowski, Arkadiusz Adam Nowalski, Jolanta Piktel-Dabulis, Anna Krutul, Marek Zubrzyński, Tomasz Korzeniecki, Arkadiusz Marek Sulżyński, Małgorzata Klucznik, Piotr Maksimowicz, Paulina Błusko-Nasewicz, Jolanta Bagińska.

Seinų valsčiuje taip pat kitame ture varžysis du kandidatai: ligšiolinis viršaitis Darius Lastauskas ir Maciej Miszkiel.

Į tarybą išrinkti: Romuald Gryszkiewicz, Anna Szulowicz, Monika Rapczyńska, Konrad Majewski, Roman Fejfer, Stanisław Luto, Grzegorz Zubowicz, Agata Anna Bednarek, Danguolė Marcinkevičienė, Krzysztof Radziun, Romuald Pietruszkiewicz, Joanna Raś, Marek Tyczkowski, Marian Franciszek Luto, Grażyna Budowicz.

Punsco valsčiuje į viršaičius buvęs vienas kandidatas Vytautas Liškauskas, jis ir išrinktas kitai kadencijai.

Į tarybą pateko: Andrzej Kierejszys, Tomas Malkinskas, Violeta Pečiulienė, Jurgis Rėkus, Petras Bagdonavičius, Robertas Makauskas, Anelė Kliučinskaitė, Edvinas Krajauskas, Dariusz Aponik, Elena Vailionienė, Pranas Darius Savickas, Darius Radzevičius, Juozas Vaznelis, Jonas Gelažauskas, Robert Chmielewski.

Seinuose, Suvalkuose ir Punske lankėsi LR Seimo ir PLB komisijos nariai

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

LR Seimo ir PLB (Pasaulio lietuvių bendruomenės) komisijos bei PLB valdybos nariai š. m. spalio 7 d. lankėsi Seinų-Punsko-Suvalkų krašte. Komisijos narius lydėjo PLB pirmininkė Dalia Henke bei Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkas Vladas Oleinikovas. Tarp svečių buvo ir mums gerai pažįstamas Australijos lietuvių bendruomenės atstovas Henrikas Antanaitis. Priminsiu, kad visų pirma Australijos lietuvių jaunimo sąjungai parėmus praėjusio amžiaus 9 dešimtmetyje Seinuose buvo nupirktas sklypas, kuriame šiuo metu pastatyti „Lietuvių namai“.

Komisijos pirmininkų Antano Vinkaus bei Rimvydo Baltaduonio vadovaujama delegacija pagerbė

Lietuvos karių atminimą Berznyko kapinėse. Gėlių puokštes padėjo prie lietuvių poeto ir Seinų vyskupo Antano Baranausko paminklo bei jo palaidojimo vietoje Seinų bazilikoje, aplankė buvusios Seinų kunigų seminarijos rūmus ir juose esančią Lietuvišką menę.

Vėliau vyko susitikimai su Lenkijos lietuvių organizacijų, švietimo ir kultūros įstaigų vadovais. Svečiai aplankė Seinų „Žiburio“ mokyklą bei „Lietuvių namus“. Suvalkų „Vienybės“ klube jų laukė ansamblis „Ančia“ bei mieste gyvenantys lietuviai. Komisijos pirmininkas A. Vinkus susitikimų metu pabrėžė ypatingą lietuvių mokytojo vaidmenį saugant tautinę tapatybę. Akcentavo, kad šalia lietuvių mokytojo, užsienyje

gyvenantiems lietuviams visada pagalbos ranką ištiesdavo taip pat lietuvis kunigas. Tai, pasak jo, leisdavo lietuviams išsaugoti savastį svetima krašte ir burtis lietuviškai veiklai.

Punske komisijos nariai bei juos lydintys asmenys susitiko su Lenkijos lietuvių organizacijų vadovais, mokyklų direktoriais, susipažino su Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos narių veikla, Lietuvių kultūros namuose apžiūrėjo jaunimo muzikinį spektaklį „Kol širdis vis dar plaka“. Svečius šiltai pasitiko ir pietumis pavaišino Punsko savivaldybės viršaitis Vytautas Liškauskas.

Komisijos pirmininkas A. Vinkus ir PLB vadovė D. Henke susitikimų metu papasakojo apie Seimo ir PLB komisijos veiklą bei dėkojo Lenkijos lietuviams už lietuviybės puoselėjimą. Daugiausia diskutuota LR pilietybės išsaugojimo klausimais, lietuvių švietimo ir kultūros puoselėjimo temomis.

Daug dėmesio skirta taip pat lietuvių švietimo ir kultūros centro Suvalkų mieste steigimui. LR konsulato vadovas Vaclavas Stankevičius papasakojo svečiams apie lig šiol nuveiktus darbus siekiant Suvalkuose gauti reikiamas patalpas bei suvalkiečių pastangas aktyvinti lietuvių kultūrinę veiklą. Pažymėjo, kad minėto centro įsteigimas – tai prioritetingas konsulato uždavinys. Pakvietė š. m. spalio 26 d. į Suvalkų lietuvių rengiamą Vėlinių koncertą, kuris vyks Suvalkų miesto kultūros rūmuose.

Petro Maksimavičiaus nuotr.

Svečiai Berznyke prie Lietuvos savanorių kapų

Vilkaviškio vyskupijos kunigai pagerbė Seinų vyskupijos kunigų atminimą

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Dar nei karto Seinų bazilikoje neteko girdėti taip pakiliai giedamo „Viešpaties angelo“, kokį išgirdau š. m. spalio 16 d. Švenčiausios Mergelės Marijos koplyčioje, prie lietuvių poeto ir Seinų vyskupo Antano Baranausko kapo. Jį kartu su savo ganytoju vysk. Rimanu Norvila sugiedojo apie 60 įvairiose Vilkaviškio vyskupijos parapijose sielovados darbą dirbančių kunigų.

Atvyko jie į Seinus paminėti Seinų vyskupijos įkūrimo 200 metų jubiliejų. Gaila, kad bazilikoje buvo nedaug vietos lietuvių, tačiau – kaip paaiškino šios išvykos sumanytojas vysk. R. Norvila – iškilmingos šv. Mišios buvo skirtos visų pirma kunigams, kad jie galėtų pajusti buvusios Seinų vyskupijos, Seinų bazilikos, čia veikusios kunigų seminarijos istorijos dvasią ir reikšmę Lietuvai.

Tai ne pirmas renginys, kuriame minėta Seinų vyskupijos istorija. Jau anksčiau LR konsulas Seinuose su Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komiteto nariais kunigų seminarijos rūmuose surengė parodą ir konferenciją, skirtą Vasario 16-osios, Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo akto signatarui vysk. Justinui Staugaičiui atminti. Kiek vėliau Vyskupų rūmuose minėjome Seinų „Šaltinio“, kurio steigėjai ir darbuotojai buvo Seinų vyskupijos kunigai, įsteigimo 110 metų jubiliejų. O pats paskutinis gražus akcentas buvo š. m. rugsėjo 1 d. vykęs skulptūros A. Baranauskui prie buvusių Seinų vyskupų rūmų atidengimas.

Seinų vyskupijos praeitis glaudžiai susijusi su Vilkaviškio vyskupijos

Vilkaviškio vyskupijos kunigai prie Seinų bazilikos

istorija, kadangi pastaroji nuo 1926 m. perėmė ir tęsė buvusios vyskupijos tradicijas. Paskutinis Seinų vyskupas Antanas Karosas tapo pirmuoju naujai įsteigtos Vilkaviškio vyskupijos ganytoju. Todėl Vilkaviškio vyskupijos kunigų atvykimas į Seinus šiais jubiliejiniais metais labai prasmingas.

Jis ne tik prasmingas, bet taip pat svarbus, ugdant naująją lietuvių kunigų kartą. Sakoma, kad ten, kur veikė lietuviška mokykla, o parapijoje darbavosi lietuvis kunigas, buvo puoselėjama lietuvių kultūra, tautinės tradicijos, buvo stipri lietuvių bendruomenė. Šią taisyklę dažniausiai primindavo emigracijoje ar Lietuvos etninėse žemėse gyvenantys lietuviai. Tačiau tai ir šiandien neprarado aktualumo. Ir tai pasakytina ne tik apie užsienyje gyvenančius lietuvius, bet taip pat pačią Lietuvą.

Dešimtys tūkstančių lietuvių

įvairiose vietose neseniai pasitiko į Lietuvą atvykusį Šventąjį Tėvą Pranciškų. Tai rodo, kad Lietuvos Katalikų Bažnyčia svarbi lietuviams ir į jos balsą išsiklausoma. Todėl ir gražu, kuomet matome, kaip lietuviai kunigai išminties semiasi iš garbingos Lietuvos ir Lietuvos Bažnyčios istorijos ir eiliniams tikintiesiems padeda susivokti kasdieniame, dažnai kosmopolitinių nuostatų prisotintame gyvenime.

Žiūrėdami į Lietuvos istoriją matome didžiulį lietuvių dvasininkų indėlį į Lietuvos nepriklausomybės 1918 m. atkūrimą. Šiandien gal neįprastas būtų kunigų tiesioginis dalyvavimas Lietuvos politiniame gyvenime. Tačiau anuo metu nebuvo kitos išeities. Kunigai sudarė Lietuvos intelektualinio elito branduolį. Reikėjo kurti Lietuvos valstybės institucijas, pertvarkyti krašto valdymą, paruošti jį savarankiškam gyvenimui.

Tai lietuvių dvasininkų pastangomis Lietuvoje įkurta Krikščionių demokratų partija ilgus metus kūrė nepriklausomos valstybės struktūras. Su šiais procesais neatsiejamas Seinų vyskupijos vardas. Tai čia suklestėjo lietuviška spauda, spartėjo visuomeninių lietuviškų draugijų steigimas, kunigo Motiejaus Gustaičio įsteigtos „Žiburio“ draugijos švietėjiška veikla. Gal kitais žodžiais, tačiau apie tai Seinų bazilikoje šv. Mišių metu ir kalbėjo vysk. R. Norvila.

Jis priminė Seinų vyskupijos istoriją. Pasakojo apie Vilkaviškio vyskupijos ištakas, vardijo Seinų kunigų seminarijos auklėtinių, kurie ypatingai nusipelnė Lietuvos kultūrai, švietimui, valstybingumo atkūrimui, pavardes. Pasak jo, tai buvo būrys „ypatingos šviesuomenės“, kuri vadovavosi labai paprasta, bet kilnia taisykle – tarnauti

kitiems. Toji tarnystė ir kūrė lietuvių bendruomenę, o jos vaisiais naudojamės taip pat šiandien, – kalbėjo kunigams vyskupas. Ragino tęsti tą tarnystę. Sakydamas pamokslą vysk. R. Norvila citavo Lietuvos istoriko A. Katiliaus publikuotus klebonų atsakymus į Seinų vysk. A. Baranausko anuo metu paskelbtą anketą. Iš pateiktų atsakymų į anketoje iškeltus klausimus matosi, kokį didžiulį vaidmenį XIX–XX a. sandūroje atliko dvasininkų veikla, ypač jų gebėjimas burti bendruomenę, stiprinti jos narių moralę, visuomeniškumą.

Kaip jau minėjau, per šv. Mišias melstasi už Vilkaviškio vyskupijos kunigus, prašant palaimos tęsti kilnius darbus ir propaguoti tarnystės idealą. Tačiau neužmiršti ir šiame krašte gyvenantys lietuviai. Vysk. R. Norvila padėkojo Seinų lietuviams

choristams, kurie savo giesmėmis papuošė šventę. Seinų bazilikoje susirinkę kunigai meldėsi taip pat už šiame krašte gyvenančius lietuvius. Pasibaigus šv. Mišioms dvasininkai nuėjo į Seinų Švč. Mergelės Marijos koplyčią, kur prašė palaimos ir meldėsi už Antano Baranausko sielą.

Po šv. Mišių Seinų bazilikoje Vilkaviškio vyskupijos kunigai nuvyko į Vygrius, kur išklause kun. dr. Ryszardo Savickio (Ryszard Sawicki) paskaitos apie Vygrių praeitį, ten veikusios vyskupijos (1799–1818) ir jos ganytojų istoriją. Kun. R. Savickis daug dėmesio skyrė Vygrių istorijai ir jos sąsajoms su Lietuvos Didžiąja Kunigaikštyste. Priminė pirmąjį Vygrių vyskupą Mykolą Pranciškų Karpavičių, kuris buvo glaudžiai susijęs su Lietuvos reikalais ir garsėjo proginiiais pamokslais.

Rudens kaprizai

RYTIS MOTIEJŪNAS

Neregėtai karšta vasara ilgai nenorėjo atsitraukti ir šiluma mus lepino dar ir rugsėjį. Paskui po kelių darganotų dienų grįžo margais lapais nuspalvinta bobų vasara. Spalis irgi nebuvo prastas, bet jau netoli ir tikras ruduo. Sinoptikai šiomet pranašauja šaltas Vėlines ir šiltą žiemą. Tik ar jie atspės?

XXX

Nors prezidento rinkimai vyks tik ateinančių metų pavasarį, rinkiminė kova prasidėjo be starto signalo ir labai anksti. Jau dabar turime beveik dešimtį apsisprendusių ar beveik apsisprendusių kandidatų asmenų. Rinkimai bus įdomūs ir rinkėjai tikrai turės iš ko pasirinkti. Kiekvienas galės pasirinkti pagal savo skonį

– yra ir ekonomistų, ir politikų, ir diplomatų, ir netgi filosofų. Vienus remia partijos, kiti yra tik šiaip visuomenėje žinomi (ar bent jau taip žiniasklaidai pristatomi) veikėjai. Vieni myli Europos Sąjungą, kiti ragina draugauti su Rusija, vieni gina tautinės Lietuvos idėją, kiti mielai klausosi briuselinių biurokratų nurodymų ir pasiryžę tapti federalinės ES provincija. Turime ir vyrų (jų daugiau), ir moterų, jaunesnių ir vyresnių žmonių. Kandidatuoja ir partiniai, ir nepartiniai, net tokie, kurie dalyvauja vien tam, kad būtų pastebėti ir galbūt užsidirbtų populiarumo balų ateičiai, ar tik vien tam, kad atimtų keletą balsų iš nekenčiamų oponentų. Norėtų kandidatuoti net buvęs prezidentas, pašalintas iš savo

pareigų. Visa įvairiaspalvė kandidatų puokštė!

Tenka pripažinti, kad lyderių varžybos kol kas nėra lygiavertės ir ką nors atspėti neįmanoma. Visų pirma neetiškai elgiasi žiniasklaida, avansu suteikusi milžiniškus reitingus vienam buvusiam eksbankininkui. Be to, vertinimo kontoros į „populiariausių“ dešimtukus įtraukinėja žmones, kurie dar net neapsisprendė, ar kandidatuos, ar ne. Intriga išlieka ir dėl to, kad valdantieji dar nepasakė, ką kels savo kandidatu ir ar apskritai ką nors kels, ar parems kokį nepartinį kandidatą. Sumaištį kelia ir tas faktas, kad didžiausia opozicinė partija – konservatoriai-krikščionys demokratai dar patys neapsisprendžia, kas bus jų kandidatas, ir veda

iš JAV nusižiūrėtą vidinio partijos reitingavimo tarp savo kandidatų žaidimą. Kiek tai nuoširdu, tuoj pamatysime, bet kyla įtarimas, kad nežiūrint tarpusavio debatų baigties, abu kandidatai vis tiek dalyvaus rinkimuose... Tyli ir kadenciją baigianti prezidentė, nenorinti pasakyti, koks pretendentas jai prie širdies. O juk toks pasisakymas gali pridėti, o gal ir atimti tam asmeniui rinkėjų balsų.

Šią apniukusią spalio dieną visi jau pasisakę pretendentai į Lietuvos vadovo postą atrodo pilkokai. Nežavi jų rinkimų šūkių, dvelkiantys nekonkretumu ir nenuoširdumu, neimponuoja ir jų rinkimų štabų aktyvistai. Netgi G. Nausėda, neva turintis pastovų 20 % populiarumą, sukėlė linksmas pašaipas, pristatęs savo rinkimų štabo „komandą“, kurioje gali rasti, ką tik nori, bet rimtų specialistų beveik nėra. Nežinia, ar siekdamas įtikti visiems, ar tiesiog neturėdamas tinkamų žmonių, kandidatas tarp bendražygių įrašė ir jauną interneto socialinių tinklų „žvaigždę“ (šiandien tai vadinama influenceriais), ir mistiką mėgstantį psichologijos žinovą.

Na, o dabar prasideda pretendentų nuodėmių skaičiavimas. Vieni prisimena eksbankininko namą, neleistiškai pastatytą draustinio teritorijoje. Kiti baksnoja pirštais į (ne)sėkmingą buvusios ministrės kovą su pasauline ekonomikos krize prieš dešimtmetį, tretį keikia diplomato nuolaidumą Rusijos užsienio politikai, tretį baksnoja į pretendentų jaunystės klaidas ar nederamą elgesį viešose vietose arba tyrinėja jų sutuoktinių politinę praeitį ar net tautinę priklausomybę. Neabejotina, kad tokio purvino kapstymosi prieš rinkimus tik daugės. Išgirsime dar ne vieną tikrą ar sugalvotą „sensaciją“ apie daugelio kandidatų gyvenimą, turtų kilmę ar nešvarius darbelius. Tik ar nuo to kas nors pasikeis?

Turbūt ne. Žmonės į prezidentus ir toliau rinks tuos, kurie žadės pakelti

pensijas ir atlyginimus, sumažinti akcizus ir atpiginti benzina. Taip pat tuos, kurie prižadės sustabdyti ir grąžinti atgal emigrantus bei sukurti šalyje ekonominį rojų. Ir visai nesvarbu, kad prezidentas tiesiogiai nesprenžia ekonominių ar socialinių klausimų, nors ir gali sudrausminti pernelyg susireikšminusius politikus ar teisėsaugos atstovus. Tačiau turbūt svarbiausia tai, kad Lietuvos prezidento vietą užimtų žmogus, nesantis vienos partinės ar verslo grupės statytiniu, o turintis moralinį autoritetą tarp daugelio šalies piliečių. Ir galintis ne tik solidžiai atstovauti valstybės interesams užsienio reikaluose, bet ir tarti svarų žodį svarbiausiais opiais jos vidaus gyvenimo klausimais.

Kur rasti tokį žmogų? Ir ar įmanoma jį rasti? Ar jis atsiras, ar tokie individai jau išnyko drumzlinoje lietuviškosios politikos pelkėje?

Todėl nespėliosime. Labai lengva apsirikti. Kai tiek daug kandidatų, į antrąjį rinkimų turą gali „išokti“ ir žmogus su 5–7 % populiarumu. O tada tikėtini visokie siurprizai. Pamenate, kai netikėtai R. Paksas prieš keliolika metų antrajame rinkimų rate nušlavė savo pergalę jau įtikėjusį V. Adamkų?

XXX

Kol valdžios trokštantys pretendentai pristatinėja savo ateities vizijas, Lietuva spalio pradžioje iškilmingai perlaidojo savo legendinę partizanų vadą A. Ramanauską-Vanagą. Šis nekasdienis įvykis sutapo su jo 100-osiomis gimimo metinėmis ir pademonstravo dar neišnykusį mūsų tautinės

vienybės jausmą. Tūkstančiai žmonių Vilniuje lydėjo žmogų-legendą į amžinojo poilsio vietą, pagerbdami jį ne tik tylos ir susikaupimo akimirkomis, bet ir partizaniškomis dainomis. To tikrai nesitikėjo valstybės, kankinusios, nužudžiusios ir išniekinusios jo palaikus (palaidotas bevardžiame kape kartu su kriminaliniais nusikaltėliais), paveldėtojai. Iš Kremliaus vėl pasigirdo Lietuvą ir jos pokario kovotojus niekinančių keiksmų kruša. Panašiai kalbėjo ir pasiaiškinti iškviesto Rusijos ambasadoriaus Lietuvoje atstovai.

Matyt, jie tebejaucia nuoskaudą, kad šitiek fiziškai ir moraliai traiškinta Lietuva buvo pirmoji, radusi savyje jėgų pabėgti iš sovietinio „rojaus“, apie kurį su gailesčiu vis prisimena dabartiniai Rusijos vadovai. Tačiau pagalvokime – jei ant mūsų taip niršta mūsų nedraugai, galbūt mes viską darome teisingai?

Adolfas Ramanauskas-Vanagas

Mokytojų diena Vidugirių mokykloje

RAIMONDA CHMIELIAUSKIENĖ

Tai buvo visam mokytojų kolektyvui viena iš labiausiai įsimintinų ir turbūt visam gyvenimui atmintyje išliksianti mokyklos šventė. Ir ne tik mums, mokytojams, bet ir mokiniams ši šventė ilgai neišdils iš atminties. O priežastis labai paprasta: šventinę programą mokytojams paruošė patys mokiniai, kuriuos „suagitavo“ vyresnių klasių merginos, o šias paskatino vyresnieji jų šeimų nariai. Tik vienintelę muzikos mokytoją merginos pasikvietė į pagalbą, kad ji pamokintų dainų ir šokių bei pagrotų.

Merginos suieškojo eilėraščius, paruošė scenarijų, pačios rūpinosi, kad mažesnieji jų draugai išminktų eiles, rengė perklausas-repeticijas, nervinosi ir išgyveno, kad ne visi jų klauso ir nenoriai mokosi duotus tekstus. O mes, mokytojai, tarpusavyje kalbėjome: „Gerai, gerai, tegul pamato, kokia lengva mūsų duona.“ Bet po kiek laiko jaunesnieji mokiniai, matyt, suprato, kad neturi kitos išeities, ir pasidavė vyresniųjų draugių muštrui.

Mums, mokytojams, buvo šiek tiek neramu, kaipgi toms merginoms pavyks, ar su viskuo susitvarkys. Bet jau pati programos pradžia išsklaidė visas abejones. Programa tikrai puikiai pavyko. Puikiai sudėtas scenarijus. Rimtas programos dalis keitė linksmi intarpai.

Labai nustebome, kai vedėja pranešė, kad mokykloje buvo paskelbtas „Auksinio raktų“ konkursas ir kad kompetentingoji žiuri stebėjo visus mokyklos darbuotojus, rinko daugiausia besišypsančius, labiausiai rūpestingus, daugiausia išgyvenančius. Prieš pakviečiant žiuri dar buvo pranešta, kad konkursą remia uždaroji akcinė bendrovė „Neatlikti namų

darbai“. Į šventainę buvo pakviesti jos pasamdyti apsaugos agentai, kurie įnešė lagaminą su slaptais balsavimo dokumentais. Paskui apsauginius į šventainę įžingsniavo ir žiuri atstovai. Tada ir prasidėjo visos linksmybės. Žiuri atstovai atliko kiekvieno mokytojo apklausą, užduodami jiems rimtus, gyvenimiškus klausimus. Kad į juos atsakytum, reikėjo rimtai pamąstyti. Nuo tų atsakymų buvo linksmama ir mums, ir patiems mokiniams. Visi mokytojai buvo apdovanoti aukšniais raktais ir garbės diplomais.

Skambant paskutinėms eilėms ir sveikinimo žodžiams, mokiniai įteikė visiems darbuotojams nuostabias gėlių puokštes. Kodėl nuostabias? Todėl, kad jos buvo suskintos savuose gėlių darželiuose ir mamų bei vaikų rankomis sukomponuotos. Todėl kiekviena puokštė buvo skirtinga ir nepakartojama.

Esame labai patenkinti savo mokiniais. Puikiai suprantame, kad merginoms nebuvo lengva paruošti tokią šventinę programą. Pačioms organizatorėms ir jaunesniems

mokiniams tai buvo gera gyvenimo pamoka. Vieniems reikėjo gerokai padirbėti, kad viskas būtų gerai suorganizuota, o kitiems – paklusti draugų nurodymams. Iš vyresniųjų merginų lūpų girdėjosi nusivylimo žodžiai: „Kaip su jais galima ką nors padaryt, kad jie neklauso, nenori išmokti...“ Bet joms pavyko susitvarkyti su jaunesniais draugais, programa buvo puiki. Pasibaigus programai, pasimiršo ir visos problemos, liko tik džiaugsmas ir pasitenkinimas, kuris labai gerai matėsi mokinių akyse. Ypač vyresniųjų merginų akyse. Juk joms viskas pavyko, o mes, mokytojai, gyrėm jas ir didžiavomės jomis. Gyreime ir mažuosius, kad gražiai deklamavo, kad buvo paklusnūs.

Mokytojams itin malonu, kai mokiniai patys imasi iniciatyvos. Ir visai nesvarbu, kad jiems padeda ar juos paskatina vyresni šeimos nariai. Svarbiausia ta pirmoji savarankiška iniciatyva, pirmasis žingsnis kūrybiškumo, išradingumo ir pasitikėjimo savim link. Tad linkime visiems mokiniams kuo daugiau tokių iniciatyvų.

Atšventėme Mokytojų dieną

SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ INF.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykla Mokytojų dieną šventė spalio 11 d. (ketvirtadienį). Mokytojai tą dieną pasijuto kaip svečiai mokykloje, mat mokinių savivalda buvo taip suorganizavusi, kad vyresnieji mokiniai vedė pamokas jaunesniesiems, o po keturių pamokų visa bendruomenė susirinko antrojo aukšto fojė ir smagiai atšventė gražią šventę.

Buvo sukurtos komandos iš mokytojų, mokinių ir jų tėvų. Jos turėjo atlikti iš anksto paruoštas užduotis. Reikėjo sudėti aukščiausią bokštą iš kaladėlių, nuspalvinti piešinį ir pan.

Pabaigoje visi mokytojai ir mokyklos darbuotojai buvo

apdovanoti jų portretais, kuriuos piešė mokiniai. Jie taip pat įteikė gėlyčių ir linkėjo mokytojams daug sveikatos ir sėkmės. Mokytojų pasveikinti atvyko ir Tėvų komiteto atstovės Onutė Šuliuskienė bei Jolanta Sakalauskienė.

Kiekviena profesija yra svarbi ir atsakinga, tačiau mokytojo darbas ypatingas tuo, kad jis kuria ateitį, auklėdamas ir ugdydamas vaikus ir jaunimą didžiąja dalimi nulemia tai, koks bus žmonijos rytojus. Yra šalių, kur mokytojo profesija viena iš prestižiškiausių, pvz., Liuksemburge ar Suomijoje. Vadinasi, tų šalių valdžia galvoja apie ateitį. Belieka palinkėti, kad tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje į mokytojo profesiją būtų pradėta žiūrėti rimčiau.

Siekėme Gineso rekordo

VIDA TUMELIENĖ

Spalio 16 d. Vidugirių mokyklos IV–VIII klasių mokiniai, direktorė ir mokytojai jau antrus metus dalyvavo Gineso rekordo siekimo akcijoje. Ją organizavo Didysis šventinės pagalbos orkestras (WOŠP). Akcijos tikslas buvo, kad tuo pačiu laiku, nuo 12.00 iki 12.30 val., kuo daugiau Lenkijoje gyvenančių žmonių atliktų dirbtinį kvėpavimą.

Anksčiau policininkas Marcinas Mazalevskis (Marcin Mazalewski) ir Punsko ugniagesys savanoris Jonas Komičius surengė mokymą, kaip suteikti pirmąją pagalbą ir atlikti dirbtinį kvėpavimą. Jiedu taip pat dalyvavo rekordo siekimo akcijoje.

Smagu, jog ir mūsų maža dalelė galėjo prisidėti prie šios akcijos. Būtų šaunu, kad pavyktų pasiekti rekordą, tačiau mums dar svarbiau

tai, jog mokame atlikti dirbtinį kvėpavimą ir patekė į situaciją, kur reikia gelbėti žmogaus gyvybę, nebijosime to daryti.

Džiaugiamės ir didžiuojamės mūsų

mokiniais, kurie labai noriai, su pasitikėjimu savim dalyvavo rekordo siekimo akcijoje. Labai ačiū tariame policininkui Marcinui Mazalevskiui ir ugniagesiui savanoriui Jonui Komičiui.

XVI kapelių šventė

DALIA ASTRausKIENĖ

Spalio 6 d. (šeštadienį) Seinų „Lietuvių namų“ koncertinėje salėje jau šešioliktą kartą vyko Kapelių šventė, sukvietusi pilną salę žiūrovų pasiklausyti pakviestų kapelių. Renginys pradžiugino visų širdis, leido nepasiduoti rudeniškam liūdesiui. Bendravimas, gyva muzika, smagios melodijos – patys tikriausi vaistai nuo visų gyvenimo ligų. Į Seinus tą vakarą sugužėjo net 11 kolektyvų.

Melodijų vingrumu, dainų nuosirdumu žavėjo Utenos kultūros centro Sudeikių skyriaus liaudiškos muzikos kapela „Seliavytė“, kuriai vadovauja Angelė Dikmonienė. Pirmasis kapelos koncertas–krikštynos surengtas 2014 m. gegužės 17 d. Koncerto metu įvyko kapelos pavadinimo rinkimai. Iš 58 pasiūlytų pavadinimų daugiausia balsų surinko pavadinimas „Seliavytė“ (šis kapelos pavadinimas simboliškai siejamas su žuvies seliavos, gyvenančios Alaušo ežere, pavadinimu ir Sudeikių krašto istorija, herbu). Kapela turi krikštaitėvius, kurie nuolat globoja, remia ir

Punsko lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“

moraliai palaiko muzikantus. Vadovei nelabai patiko šis pavadinimas, bet sudeikiečių balsas buvo lemiamas. Juolab prancūzų ausiai „Seliavytė“ skamba kaip „Se lia vi“ – „Toks gyvenimas“. Nuolatinės repetacijos, noras muzikuoti ir tobulėti davė gerų rezultatų. Savo repertuare kolektyvas

turi daugiau kaip 50 kūrinių. Per ketverius metus koncertavo daugelyje Lietuvos miestų, miestelių, kaimų šventėse, regioniniuose ir respublikiniuose festivaliuose, konkursuose, tris kartus teko koncertuoti Lietuvos televizijos laidoje „Duokim garo!“.

Gerą nuotaiką žiūrovams dovanojo Marijampolės kultūros centro Baraginės skyriaus jaunimo kapela „Svaja“. Kolektyvas susibūrė 1999 m. Pradžioje jo veikloje aktyviai dalyvavo 10–15 saviveiklininkų nuo 7 iki 60 m. amžiaus. Nuo 2005 m. kolektyvas pasikeitė iš pagrindų ir tapo vien jaunimo kapela, kurios amžiaus vidurkis būdavo 20–25 m. Per savo veiklos metus „Svaja“ koncertavo respublikiniuose renginiuose ir konkursuose, Lenkijos, Kaliningrado srities klausytojams. Ne kartą atstovavo savo regionui televizijos projektuose, „Grok, Jurgeli“ konkurso atrankose ir finaliniuose etapuose, Dainų šventėse. Kolektyvas

Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus ansamblis „Ančia“

Vidugirių kaimo kapela

Lietuvių šv. Kazimiero draugijos vyrų kvartetas

atlieka ne tik visiems gerai žinomus liaudies kūrinius, bet ir pristato savo kūrybą. Įrašė dvi kompaktines plokšteles: 2003 m. „Kada širdis dainuoja“ ir 2007 m. „Jaunų širdžių daina“. Šiuo metu kolektyve muzikuoja 10 savi-veiklininkų, kurių amžiaus vidurkis 26 m. Per 19 veiklos metų kapeloje muzikavo per 70 savi-veiklininkų ir, kaip sako vadovas, kiekvienas jų paliko savo pėdsaką „Svajos“ augime. Kolektyvo vadovas Antanas Maziliauskas subūrė ir visus 19 metų vadovauja šiam šauniam kolektyvui.

Ramiai sėdėti vietoje neleido kapela „Bičiuliai“ iš Vilniaus, kuriai vadovauja Gintautas Paukštis. Kapela susibūrė 2000 m. Pradėję trise, dabar groja penkiese. Tai tikri bičiuliai, kartu muzikuojantys beveik 20 metų, todėl yra neblogai „susigroję“, lengvai muzikuojantys ir bendraujantys su publika. Kiekvienas muzikantas moka groti net keliais instrumentais. Keturi

iš jų yra įgiję aukštąjį muzikinį išsilavinimą. Kapela „Bičiuliai“ daugelį metų koncertuoja Lietuvoje vykstančiose šventėse ir folkloro festivaliuose, visuomeniniuose renginiuose, taip pat privačių kompanijų ir žmonių šventėse. Yra tekę koncertuoti Vienoje (Austrija), Suomijoje ir Lenkijoje (šiomet Kapelų šventėje Seinuose). Kapela periodiškai svečiuojasi populiarioje Lietuvos televizijos laidoje „Duokim garo!“. „Bičiuliai“ groja ir dainuoja tiek tradicinį folklorą, tiek vėlyvesnę (tarpukario Lietuvos) muziką, romansus. Tradicinio folkloro programos metu yra pristatomi senieji tradiciniai muzikos instrumentai (ragai, skudučiai, ožragis, lamzdeliai, kanklės), tradiciniai šokiai, dainuojamos sutartinės. Tokia programa rodoma folkloro festivaliuose, Lietuvą lankantiems užsienio svečiams. Retro programa – tai populiarus tarpukario muzika, romansai, fokstrotai,

tango ir kt. Vienas svarbesnių kapelos muzikantų bruožų – užimti publika, įtraukti į programą, mokyti dainų, folklorinių šokių, kartu pagroti instrumentais. 2007 m. gruodžio mėn. 2000 vnt. tiražu išleista kompaktinė plokštelė pavadinimu „Saulutė teka“ kol kas yra vienintelė. Jos pristatymas įvyko Lietuvos televizijos laidoje „Gero ūpo!“.

Kitas kolektyvas, kurio pasirodymu buvo sužavėti visi žiūrovai – Kauno Aleksandro Stulginskio universiteto liaudiškos muzikos kapela „Ūkininkas“, kuri susikūrė 1966 metais. Nuo 1981 m. kapelai vadovauja Romualdas Sadzevičius. Visas kolektyvas, ypač nepaprasto grožio balso savininkas Mindaugas Rumšas, žavėjo šventės publiką. „Ūkininkas“ – daugelio festivalių ir konkursų laureatas ir prizinininkas. „Grok, Jurgeli“, „Linksmoji armonika“, „Kaziuko armonika“ ir kituose konkursuose kapela pelnė

Punsko senjorų klubo kapela „Tėviškės aidai“

Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos folkloro ansamblis „Alna“

Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“

pagrindinius prizus. Liaudiškos muzikos kapela „Ūkininkas“ daug koncertuoja Lietuvoje ir užsienyje: dalyvavo tarptautiniuose festivaliuose Portugalijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje ir kt. Paprasčiau būtų paminėti, kurioje Europos valstybėje nekoncertuota. 2006 m. kapela grojo pasaulinėse artojų varžybose Airijoje. Nuo pat savo įsikūrimo „Ūkininkas“ dalyvavo visose Dainų šventėse, studentų šventėse „Gaudeamus“. 2009 m. kolektyvas buvo apdovanotas „Aukso paukšte“. Kapela labai dažnai koncertuoja su ASU tautinių šokių kolektyvu „Sėja“. 2010 m. kartu su „Sėja“ laimėjo I vietą konkurse „Kadagys“, o kapela pripažinta absoliučiai geriausia instrumentine grupe Lietuvoje. 2011 m. koncertavo Juodkalnijoje, 2012 m. vasarą Italijoje, 2013 m. Portugalijoje. 2014 m. kaimo muzikantų ir kapelių

festivalyje Šiauliuose „Ant rubežiaus“ „Ūkininkas“ buvo pripažintas geriausia kapela. 2015 m. rugsėjį dalyvavo festivalyje Sardinijoje. Kapela koncertavo su Ž. Žvaguliu, operos solistais V. Čepkumi, L. Mikalasku, krepšininku A. Saboniu.

Silto žiūrovų palaikymo susilaukė mūsų krašto kapelos ir ansambliai, kuriuos visi puikiai pažįstame: Punksko lietuvių kultūros namų kapela „Klumpė“ (vad. Antanas Maziliauskas), Lenkijos lietuvių draugijos Suvalkų skyriaus ansamblis „Ančia“ (vad. Vytautas Batvinskas), Vidugirių kaimo kapela (vad. Jurgis Vaznelis), Lietuvių šv. Kazimiero draugijos vyrų kvartetas (vad. Gediminas Nevulis), Punksko senjorų klubo kapela „Tėviškės aidai“ (vad. Gediminas Krauzlys), Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „Šalcinis“ (vad. Vytautas

Gavutis) ir Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos folkloro ansamblis „Alna“ (vad. Vytautas Batvinskas).

Visiems geros nuotaikos dozę pateikė renginio vedėjai – žydelis Maušukas (Eugenijus Kaminskas) ir jo draugė, kaimo moterėlė Magdūtė (Cilė Grizevičienė). Renginį režisavo Genutė Pakutkienė, scenos dekoraciją paruošė Birutė Roglienė.

Renginio metu atidaryta Dzūkijos tautodailės paroda, kurią galima nemokamai lankyti iki š. m. spalio pabaigos. Eksponuojami yra įvairių žanrų tautodailės darbai – nuo tapybos ar skulptūrų iki kalvystės kūrinių.

Šventės pabaigoje į sceną sukviesotos kapelos kartu atliko polkutę, visiems vadovams įteikti padėkos raštai ir atminimo prizai. Žiūrovų nereikėjo raginti nei dainuoti, nei ploti. Nuširdžiais ir ilgai netylančiais plojimais padėjo visiems dalyvaujantiems kolektyvams.

Pasibaigus renginiui ir atslūgus sceniniam jauduliui, pabendrauti susirinko visi šventėje dalyvavę muzikantai ir dainininkai. Jie ne tik šnekučiavosi ir džiaugėsi puikiu renginiu, bet ir turėjo progą pratęsti savo koncertinę programą. Renginį rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

Ačiū visiems už kartu sukurtą nuostabią šventę.

Marijampolės kultūros centro Baraginės skyriaus jaunimo kapela „Svajna“

Utenos kultūros centro Sudeikių skyriaus liaudiškos muzikos kapela „Seliavytė“

Minėjimas Myslibužo Dariaus ir Girėno mokyklų komplekse

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Prasidėjus mokslo metams, rugsėjo 14 d., Myslibužo (Ščecino vaivadija) viršgimnazinių mokyklų kompleksas pagerbė lietuvių lakūnus Darių ir Girėną bei minėjo komplekso 15-metį. Švietimo įstaigos, pasivadinusios Dariaus ir Girėno vardu, šventėje dalyvavo LLD Ščecino skyriaus pirmininkas Viktoras Buvelskis. Jis ir papasakojo apie šį renginį.

Penktadienį pirmiausia vyko pamaldos, kuriose dalyvavo ir moksleiviai, pašventinta mokyklų komplekso vėliava, kurioje Dariaus ir Girėno bei mokyklos nuotraukos, abiejų šalių vėliavėlės, o apvade – švietimo įstaigos pavadinimas. Vėliau Myslibužo kultūros namuose šią vėliavą LR garbės konsulas Lenkijoje Wiesławas Vierzchos (Wiesław Wierzchoś) įteikė mokyklų komplekso direktorei Elżbietai Urbaniak (Elżbieta Urbaniak). Konsulas perskaitė Lietuvos ambasadoriaus Lenkijoje Šarūno Adomavičiaus sveikinimo raštą. Direktorė papasakojo apie švietimo įstaigos veiklą nuo jos įsikūrimo 2003 m., pasidžiaugė gražiu bendradarbiavimu (taip pat nuo 2003 m.) su Kauno gimnazija. Įteiktos dovanėlės (medaliai) rėmėjams ir mokiniams – konkursų dalyviams. Minute tylos pagerbti Lietuvos lakūnai Darius ir Girėnas, papasakota apie jų gyvenimą ir tragišką žūtį. 1933 m. liepos 17 d. jie išskrido iš Niujorko į Lietuvą. Pritrūko nedaug, kad pasiektų tikslą. Jų lėktuvas „Lituanica“ sudužo tuometinio Soldino girioje.

Kaip įsikūrė Myslibužo Dariaus ir Girėno mokyklų kompleksas?

Myslibužo apskrities taryba 1964 m. priėmė nuotarmę, jog reikia įkurti statybininkų rengimo mokyklą. Pradžioje buvo 46 mokiniai. Mokykla ruošė statybų meistrus Ščecino statyboms. Netrukus pasiūlytos naujos profesijos: dailidė, tapytojas tapetuotojas, gelžbetoninių konstrukcijų montuotojas, grindinio klojikas. Kitais metais mokėsi jau 240 mokleivių ir kasmet jų daugėjo. 2002 m. Profesinių mokyklų kompleksas tapo Viršgimnazinių mokyklų kompleksu su statybos technikum, gastronomijos technikum, profiliuotuoju licėjumi bei profesine mokykla.

Mokyklų kompleksą 2003 m. pasiūlyta pavadinti vienu iš šių vardų: M. Sklodovskos-Kiuri (M. Skłodowska-Curie), E. Ožeškovos (E. Orzeszkowa), S. Dariaus ir S. Girėno. Mokyklos draugas V. F. Lukasikas

(W. F. Łukasik) išsamiai pristatė Lietuvos didvyrius. Jų tragiškas likimas amžiams susiejo lakūnus su Myslibužo žeme. Mokinių referendumo metu daugiausia balsų teko šiems drąsiems, nepaprastai ryžtingiems, ištvermingiems, darbštiems, siekiantiems užsibrėžto tikslo lakūnams, todėl jų vardą ir pavadinta mokykla. Mokinių pasirinkimas bylojo apie jų norą būti panašiems į šiuos didvyrius, siekiant užsibrėžto tikslo. Mokyklos vardas – tarsi antras šiems lakūnams pastatytas paminklas (šalia Pščelnike esančio paminklo). Mokiniai nuo 1990 m. pastoviai rūpinasi aplinka prie paminklo, kasmet dalyvauja Stepono Dariaus (1896–1933) ir Stasio Girėno (1893–1933) metinių minėjime Pščelnike.

Susitarus su Kauno savivaldybe nutarta, kad minėjimas kasmet vyks liepos vidurinių sekmadienį. Šiomet

renginys vyko liepos 15 d. Ši data susijusi su kunigaikščio Vytauto Didžiojo laimėjimu kovoje su kryžiuočiais ties Žalgiriu. Dariaus ir Girėno pasiryžimas be nutūpimo nuskristi 7186 km iš Niujorko į Kauną (jiedu suskaičiavo, kad optimaliomis oro sąlygomis šį atstumą perskris per 40 valandų) anuomet mažą Lietuvos šalį išgarsino Europoje ir Amerikoje.

LLD Ščecino skyriaus pirmininkas Viktoras Buvelskis sakė: „Norėčiau, kad ši krauju apšlakstyta vieta Soldino giraitėje per amžius išliktų visiems lietuviams brangi ir drąsiems žygiams skatintų jaunimą, kaip lakūnų testamente įrašyta. Puiku, kad kasmet atvyksta į minėjimą Pščelnike lakūnų Dariaus ir Girėno vardu pasivadinusios Punsko mokyklos mokiniai, pasipuošę tautiniais drabužiais, padainuoja lietuviškų dainų, gražina aplinką Lietuvos turistai, sportininkai, lakūnai. Kunigas lietuviškai atnašauja pamaldas prie paminklo. Kol jaunesni ir sveikesni buvome, patys dažnai važiovome ir tvarkėme aplinką vietos, kur žuvo Darius ir Girėnas. Dabar mus tiesiog pavaduoja jaunimas – Ščecino apylinkių moksleiviai kasmet prižiūri aplinką, patvarko miške ir pasodina gėlių.“

Šiomet draugijai „Lider Pojezierza“ (koordinadorius Ireneušas Kostka – Ireneusz Kostka) su Kaunu vykdančią projektą „Jie skrenda“ atsirado dvi beveik 70 kv. m paviršiaus ažuolinės

pavėsinės su lietuviška atributika, ornamentais. Jos su stogeliais, suolais atsisėsti. Tai bus didelis patogumas žmonėms, lankantiems paminklą per atostogas bei atvykstantiems į minėjimą. Surengti keturi plenerai. Per 6 dienas keturi meistrai iš Lenkijos ir du iš Lietuvos išdrožė ant suolų, lentų išpūdingus ornamentus bei Lietuvos ir Lenkijos herbus. Visa tai sumontuota po pavėsinių stogeliais.

Vasarą vykdyta projekte numatyta veikla – abiejų šalių moksleiviai galėjo išmėginti jėgas drožinėdami, vyko skulptūros užsiėmimai ir stovyklos savam mieste bei Kaune (plaukimas baidarėmis, Raudondvario lankymas). Projekte užsibrėžti darbai baigti prieš pat 85-ųjų istorinio skrydžio metinių minėjimą Pščelnike. Tada dar surengta atliktų darbų nuotraukų paroda. Taip pat įgyvendinant projektą padarytas reikalingas metalo konstrukcijos stendas skelbimams, be to, sklypo gale prie kryžkelių pastatyti du kelrodžiai. Prie muziejėlio atsirado du nameliai (tualetai).

Vykdančią projektą reikėjo sutvarkyti daug formalumų. Paaiškėjo, kad sklypo, kuriame yra šis istorinis paminklas – Gedimino stulpai Dariui ir Girėnui pagerbti – numeris 458/1 (Dolsko sritis, Dembno valsčius). Jis įrašytas kaip draugijos (tuomet LVKD, dabar LLD) nuosavybė, perduotas dar vokiečių laikais, 1935 m.

Mat čia tuomet buvusi Vokietijos teritorija.

Lietuvos lakūnų žūties metinių minėjimo organizavimu jau gal daugiau kaip 20 metų rūpinasi Myslibužo savivaldybė. Daugelį metų koordinuoja Izabela Dovidovič (Izabela Dowidowicz). Tariamasi su LR ambasada Lenkijoje ir tiesiogiai bendraujama su Kauno savivaldybe (čia koordinuoja veiklus Zenonas Girčys). Ščecino lietuviai talkina, tvarko aplinką Pščelniko (buvusiame Soldino) miške, globoja muziejėlį su vietinės lakūnų vardu pasivadinusios mokyklos moksleiviais.

Kaip teigė Viktoras Buvelskis, darbų daug daugiau, nei galima nuveikt, bet vietinių žmonių ir moksleivių pagalba jaučiama. „Mažai mūsų čia, lietuvių, – tęsė jis. – Dauguma jau nedarbingo amžiaus. Saviems LLD skyriaus susirinkimams patalpas gauname nemokamai iš Lenkijos ukrainiečių sąjungos Ščecino skyriaus. Jie su savo pirmininku Janu Syrnyku (Jan Syrnyk) geranoriškai priima. Čia ir valgykla pigesnė. Mat žiūri, kad saviems ir apsilankiusiems studentams būtų patogų. Ukrainiečių draugijos skyrius įsikūręs patalpose, kur per karą rusų armijos ligoninė buvo.“

Nuo 2009 m. sausio 24 d. Ščecine veikia Tautinių ir etninių mažumų organizacijų taryba. Į jos sudėtį įeina: ukrainiečiai, graikai, vokiečiai, žydai, lietuviai. Tarybos pirmininku išrinktas Jan Syrnyk. Jis veiklus, suranda rėmėjų ir Ščecino miesto prezidentui skyrus lėšų kasmet rugpjūčio mėnesį Pamario kunigaikščių pilyje rengia festivalį „Kultūrų susitikimai“. 2009 m. lietuviams šiame renginyje atstovavo ansamblis iš Vilniaus „Sutaras“, o 2010 m. dalyvauti pakviesti Seinų „Lietuvių namų“ kapela „Šalčinis“ ir šokėjai. Tautinių ir etninių mažumų organizacijų taryba išleido knygutę „Szczecin miastem dialogu“ („Ščecinas – dialogo miestas“), kurioje netrūksta tos šventės akimirų.

Ačiū gerbiamaam Viktorui už pasakojimus. Linkime sveikatos ir ištvėrmės.

Vaikystės svajonės pildosi

ALICIJA KRAKAUSKIENĖ

Piloto profesija mums vis dar atrodo mįslinga ir neįprasta. Juk būtent jie yra atsakingi už saugius skrydžius ir jiems lėktuvui nusileidus mėgstama paplotti. Vaikščiojantys po du, apsirengę juodomis uniformomis su auksinėmis sagomis, sugebantys valdyti didžiulius lėktuvus, – tokius pilotus mes dažniau matome filmuose nei realybėje. Ir nors šiais laikais vykdami atostogų vis dažniau pasirenkame šią transporto priemonę, retas susimąsto, kad savam krašte turime „savo“ pilotą.

Pakalbinau Artūrą Zdanavičių iš Punsko, 25 metų pilotą, Punsko Kovo 11-osios licėjaus absolventą, baigusį Vilniaus Gedimino technikos universitete orlaivių pilotavimo specialybės studijas. Apie jo svajones, studijas ir žengimą piloto karjeros link skaitykite šiame straipsnyje.

Artūras jau vaikystėje, belankstydamas iš popieriaus lėktuvus, svajėjo tapti lakūnu. Būdamas vidurinėje mokykloje, jis pradėjo domėtis, kokiu būdu galima įgyvendinti savo svajonę. Suradus keletą variantų, beliko tik pasirinkti vieną iš jų. Kaip teigia mano pašnekovas, piloto profesiją jis pasirinko dar ir dėl to, kad tai nuolat besirutuliojanti sritis, kurioje nėra rutinos, galima pamatyti daug nuostabių vaizdų ir apsilankyti įdomiose vietose visame pasaulyje.

Aviacijos studijos truko 5 metus. Artūras mokėsi ne tik apie lėktuvų sistemas, įvairius navigacijos būdus, meteorologiją, bet jam teko gilintis ir į matematiką, fiziką, chemiją, medžiagų atsparumą. Pastaraisiais studijų metais norint gauti piloto

licenciją CPL(A) reikėjo išlaikyti 14 tarptautinių egzaminų Civilinės aviacijos administracijoje. Vaikinas studijas baigė įsigydamas aeronautikos magistro laipsnį bei minėtą piloto licenciją CPL(A), kuri leidžia dirbti profesionalaus piloto darbą.

„Praktiniai užsiėmimai prasidėjo vasarą baigus antrą kursą. Pirmasis jų etapas buvo skrydžiai Cessna 152 vienmotoriu orlaiviu. Maždaug po 8–10 skrydžio valandų atlikau pirmą savarankišką skrydį. Šis etapas truko 45 skrydžio valandas. Antrajame etape skraidėme šiek tiek sudėtingesniu ir didesniu vienmotoriu Cessna 172S orlaiviu. Mokėmės skraidyti pagal prietaisus prastomis oro sąlygomis, kai matomumas žymiai apribotas. Trečiasis etapas buvo skrydžiai dvi motoriu Piper PA-34 Seneca V orlaiviu. Pasibaigus praktiniams užsiėmimams buvau „surinkęs“ 215 skrydžio valandų“, – pasakoja Artūras.

Paklaustas, kada galima pilotuoti lėktuvus, Artūras atsakė, kad mažus vienmotorius –

jau iškart baigus studijas. Tačiau norint skraidyti didesniais keleiviniais orlaiviais, tokiais kaip Boeing 737 ar Airbus A320, reikalingas pereinamasis etapas, vadinamas *Type rating*. Dažniausiai tokiems mokymams jaunas pilotas skiriamas kompanijos, kurioje įsidarbino. Šiuos mokymus sudaro 4 etapai, trunkantys maždaug 3–4 mėnesius. Pirmajame etape reikia tiksliai pažinti visas lėktuvo sistemas ir išlaikyti teorijos egzaminą. Antrajame etape kiekvienas pilotas praleidžia treniruoklyje apie 40 valandų, kartu besimokydamas atitinkamo orlaivio pilotavimo technikos bei įgaudamas įgūdžių,

Iš asmeninio albumo

kaip elgtis įvairiomis avarinėmis situacijomis, tokiomis kaip tūpimas ir kilimas neveikiant vienam varikliui, įvairių lėktuvo prietaisų ar sistemų gedimas. Šis etapas baigiamas praktinių įgūdžių egzaminu treniruoklyje. Trečiasis etapas tai 1 valandos trukmės skrydis lėktuvu be keleivių, kurio metu atliekami 6 tūpimai ir kilimai. Ketvirtasis etapas vadinasi *Line training*. Pilotas, instruktoriui prižiūrint, atlieka 20 skrydžių orlaiviu su keleiviais į įvairius oro uostus. Atlikus minėtus 20 skrydžių, kiekvienas turi išlaikyti egzaminą, vadinamą *Line check*. Jį išlaikęs pilotas gali savarankiškai, be instruktoriaus priežiūros pilotuoti keleivinį lėktuvą.

Artūro nuomone, svarbiausios pilotui reikalingos savybės – tai užsispyrimas, atkaklumas, uolumas, tikslo siekimas bet kokia kaina ir atsakomybė už savo sprendimus.

Artūras dabar skraido Boeing 737 orlaiviu kompanijoje „Polskie Linie Lotnicze LOT“. Pilotu darbo diena yra nereguliari, kartais prasideda 6 valandą ryto, o kartais 9 valandą vakaro. Viskas priklauso nuo darbo grafiko, kurį kompanija sudaro kiekvienam pilotui. „Pradžioje visa orlaivio įgula susitinka biure, kur ruošiamės skrydžiui. Susipažįstame su oro uostu, į kurį skrendame, tikrinam oro sąlygas, orų prognozes bei pildome įvairius skrydžio dokumentus. Po to maždaug valandą prieš skrydį visi važiuojame į oro uostą, kur turime apžiūrėti lėktuvą ir paruošti jį skrydžiui. Darbo dienos trukmė taip pat yra nereguliari ir priklauso nuo skrydžio trukmės. Kartais trunka 5–6 valandas, o kartais 12 valandų“, – tęsia Artūras.

Džiugu, kad mūsų krašto jaunimas nebijo kelti sau naujų iššūkių, tvirtai siekia užsibrėžto tikslo ir pildo savo svajones. Belieka tik padėkoti už pokalbį ir palinkėti Artūriui sėkmės!

Kaip fotografijose atgaivinama istorija

LILIJA VALATKIENĖ

Fotografija – jaunas žanras. Oficialiai šiuolaikinės fotografijos (tokios, kokią mes ją dabar suprantame) gimimo data laikoma 1839 m. sausio 7 d. Kitąmet sausį minėsime šio išradimo 180 metų jubiliejų. Tačiau bandymų užfiksuoti vaizdą buvo nepalyginamai anksčiau.

PIRMOJI „ADATOS SKYLUTĖS“ KAMERA

Pirmasis žmogus, supratęs, kad šviesa patenka į akį, o ne palieka ją, buvo X amžiaus arabų matematikas, astronomas ir fizikas Ibn al-Haithamas. Jis sukūrė pirmąją *pinhole* (angl. adatos skylutė) kamerą. Kuo mažesnė skylė, tuo geresnis vaizdas. Šis mokslininkas pirmasis sėkmingai suprojektavo visą vaizdą iš lauko į ekraną ant sienos *camera obscura* patalpoje (iš arabų žodžio *qamara* – tamsus arba privatus kambarys).

Pirmasis detalus prietaiso su plyšio ir ekrano išdėstymo schemomis aprašas atsirado 1485 m., jo autorius – Leonardas da Vinčis.

Camera obscura – pro mažą skylutę išskverbiantis šviesos

spindulys visiškai tamsioje patalpoje ant šviesios sienos projektuojas apverstą vaizdą. Šiuo būdu gaunamą išorinio vaizdo projekciją dailininkai perpiešdavo ant popieriaus. Būtent šis optinis įrenginys turėjo įtakos fotografijos atsiradimui. Visų fotografijos pradininkų vienintelis tikslas buvo užfiksuoti stabilų fotografinį vaizdą, kuris neišnyktų per laiką.

Lietuvos kariuomenės savanoris, mirtinai sužalotas 1941 m. ties Vilniumi, Juozas Januška iš Damnioko su savo žmona Justina Konstancija 1936 m.

Iš Juozo Januškos albumo

Iš Nijolės Valinienės albumo

Zigmantas Krakauskas iš Trakiškių – Šaulių organizacijos karys 1928 m.

PIRMOJI FOTOGRAFIJA

Pirma sėkminga nuotrauka – heliografija – „Vaizdas į miesto stogus“ padaryta 1826 m. Ją, ant alavo plokštelės užtepęs judėjos bitumą (Sirijos asfaltas, kuris būdamas šviesoje sukietėja), padarė savamokslis išradėjas prancūzas Žosefas Niceforas Niepsas. Nuotraukai padaryti reikėjo 8 valandų ekspozicijos (buvimo šviesoje), vėliau vaizdą fiksavo levandų aliejumi. Niepsas labai sunkiai sirgo ir vienam tęsti bandymų jam nebūtų pavykę, tad nuo 1829 m. jis sutiko bendradarbiauti su prancūzu Luisu Dageriu. Nors Niepsas vos po ketverių metų mirė, Dageris bandymus tęsė ir netrukus rado būdą, kaip kurti fotografijos plokšteles. Tai procesas, kuris labai žymiai – nuo 8 valandų iki pusvalandžio – sumažino ekspozicijos (išlaikymo) laiką. Dageris taip pat atrado, jog panardinant

vaizdą į sidabro druską, šis užsifiksuoja ir neišnyksta. Dagerio atrastas procesas buvo pavadintas dagerotipija, o gauti vaizdai – dagerotipais.

Dagerotipija išplito visame pasaulyje ir egzistavo apie 15 metų. Originali Dagerio fotokamera svėrė apie 50 kg! Teigiama, kad Dagerio 1838 m. pavasarį pačioje judriausioje Paryžiaus gatvėje darytoje nuotraukoje pirmą kartą užfiksuota nedidelė žmogaus figūrėlė. O kur kiti žmonės iš tos judriausios gatvės? Vaizdo

ją dabar suprantame) gimimo data laikoma 1839 m. sausio 7 d. Tą dieną prancūzas fizikas Fransua Arago Paryžiaus mokslų akademijoje paskelbė apie Niepso bei Dagerio išradimą ir jį čia pat visuomenei pademonstravo. Beje, beveik kartu su prancūzais savo išradimą, kaip popieriuje, išmirkytame chlorido druskos tirpale, išgauti vaizdą, 1839 m. sausio 31 d. pademonstravo anglas Foksas Talbotas. Fotografijos procesas buvo negatyvinis-pozityvinis, nuotraukas jau galima buvo tiražuoti.

Talbotas vėliau užpatentavo šį išradimą, procesą pavadindamas kalotipija (arba talbotipija). 1839 metų rugpjūčio 19 d. Prancūzijoje apie dagerotipiją informuota plačioji visuomenė, spaudoje paskelbti išsamūs straipsniai.

Skaitmeninė fotografija skiriasi

eksponavimas sidabru padengtoje plokštelėje užtrukdavo nuo kelių minučių iki neretai net kelių valandų. Tad beveik visus žmones šioje nuotraukoje „nuplovė“ ilgas 10 minučių išlaikymas. Liko tik vienas džentelmenas, kuriam gana ilgai valė batus.

NUO NEGATYVO IKI SKAITMENOS

Oficialiai šiuolaikinės fotografijos (tokios, kokią mes

Iš Julijos Balytės albumo

Vincas Žukauskas iš Kampuocių su draugu carinės Rusijos kariuomenėje 1905 m.

Šv. Kazimiero draugijos nariai Seinuose apie 1930-uosius m. Pirmoje eilėje pirmas iš dešinės Puniškis, antroje eilėje trečias iš kairės Ivanauskas

nuo tradicinės (juostinės) tuo, kad šviesa patenka ne į juosta, o į šviesos jutiklių matricą, t. y. šviesos gavėją, tuomet vaizdas apdorojamas ir išsaugomas atminties kortelėje skaitmeniniu formatu, bitais.

PRAEITIES LIUDININKAI

Nuo atradimo akimirkos padaryta milijardai fotografijų, kurios tapo mūsų gyvenimo praeities liudininkėmis ir atminimo gaivintojomis. Garsus praeities fotografas ir etnografas Balys Buračas (mirė 1972 m.) yra vienas iš labiausiai nusipelnusių Lietuvos fotografijai, vadinamas fotografijos klasiku. Mūsų švenčių ir tradicijų fiksuotojas mėgo pastatyminę fotografiją, tvarkingai aprengtus žmones, fiksuodavo amatininkus, šienapjūtės akimirkas, eilinių kaimiečių gyvenimo kasdienybę bei šventes. Puikiai surežisuotose nuotraukose imituojamas

judesys, veiksmas.

Kitas garsus meistras, nuosekliai besigilinantį į fotografiją, buvo lenkų fotografas Janas Bulhakas (mirė 1950 m.). Ilgą laiką gyvenęs Vilniuje, dėstęs Stepono Batoro universitete, išleidęs fotografijos knygų. 1905–1912 m. jis aktyviai fotografavo Vilnių, tad yra išlikę daug miesto

artimiesiems. Jas slėpę žmonės žinojo esą didžiulės grėsmės akivaizdoje. Partizanų gyvenimo akimirkas užfiksavusios nuotraukos jų šeimoms ilgą laiką buvo nepasiekiamos. Už tokių fotografijų laikymą buvo galima atsidurti kalėjime arba Sibire, o ir pačios nuotraukos partizanui, ryšininkui galėjo tapti įrodymu, kad esi

architektūros fotografijų. Abu šie fotografai iki šiol mus stebina savo puikiu šviesos pajautimu ir perteikimu.

MIRTIES BAUSMĖ UŽ FOTOGRAFIJAS

Tačiau yra daugybė fotografijų, kurių autorystė buvo slepiama arba paprasčiausiai nenurodoma, nes už tokias nuotraukas grėsė kalėjimas ar net mirtis tiek autoriui, tiek jas turinčiam žmogui. Ar žinote, kokios tai nuotraukos?

Lietuvos partizanų nuotraukos buvo ne tik neįkainojamas reliktas

Šv. Kazimiero draugijos Žagarių skyriaus artistai. Centre sėdi skyriaus pirmininkas B. Petruškevičius

Lietuvių šv. Kazimiero draugijos Lumbių skyriaus mėgėjų teatro, vad. Antano Šarkos, vaidintojai apie 1933 m.

režimo priešas. Žmonės nuotraukas slėpė įvairiose vietose: pieno bido nuose užkaldavo į žemę, pastogėse užkaldavo lentomis, o kai kurias specialiai naikino. Šis atminimas laisvai atgaivintas tik Nepriklausomybės laikotarpiu.

Tokias nuotraukas jau gerokai po karo slėpęs nuo persekiojusių kraštotyrininkas, per dešimties knygų apie partizanus autorius Romas Kaunietis sako pačias pirmąsias keturias partizanų nuotraukas išvydęs apie 1975-uosius. Jas gavo iš mokytojos Vandos Baltušytės-Vaivadienės. Šiose nuotraukose kartu su bendražygiais buvo įsiamžinęs jos brolis partizanas Jonas Baltušis-Trimaitis bei Romas Styra-Rėksnys, Alfonsas Valentėlis-Bankininkas Vailekaitis, Stepas Giedrikas-Girietis. Pasak R. Kauniečio, tai buvo Biržų, Pandėlio apylinkių partizanai. Jų nuotraukas jis nusprendė perfotografuoti ir aprašyti. Teko pagalvoti, kaip tą paprasčiau padaryti. Čia pasitarnavo ir maži kalendoriukai. Iš jų iškarpė skaičius ir paeiliui juos dėjo nuotraukų kampe. Perfotografavęs bet

kokią partizanų nuotrauką, padarydavo aprašą ir iš karto slėpdavo tik jam vienam žinomoje vietoje. Taip Romas Kaunietis istorijai išsaugojo šimtus partizanų nuotraukų. Tuo metu ir jam pačiam reikėjo apisaugoti nuo akylai stebinčių KGB agentų akių.

Mėgėjiška fotografija pokariu buvo labai išplitusi. Atsirado neblogų ir nebrangių plačiajuosčių rusiškų fotokamerų ir vokiškų trofėjinių siaurajuosčių aparatų. Sunkiausia buvo ryškinti juostą ir spausdinti nuotraukas, nes kaime daug kur nebuvo elektros, tad laimėjo tie, kas turėjo generatorius.

KARO FOTOGRAFIJA

Karo fotografijos Lietuvoje pradžia susijusi su 1863 metų Lenkijos ir Lietuvos sukilimu prieš Rusijos caro priespaudą. Šį sukilimą palaikė ir kai kurie fotografai, savo ateljė pavertę sukilėlių sueigų vieta ar net ginklų sandėliu. Jie fotografuodavo sukilėlius, o jų portretus daugindavo ir platindavo tarp žmonių. Sukilėliai su savim nešiodavosi ir sukilimo vadų ar

įkvėpėjų, pavyzdžiui, Džiuzepės Garibaldi, portretus, kuriuos foto ateljė savininkai užklijuodavo ant vardinių ateljė kortelių.

Apie „lietuvišką“ karo fotografiją galėtume kalbėti nuo 1918 m., t. y. nuo Nepriklausomybės karų pradžios. Tada profesionalų ir mėgėjų fotoaparatus objektyvuose atsidūrė naujai susikūrusi Lietuvos kariuomenė – jos kasdienybė ir mūšiai su bolševikais bei bermontininkais. 1940 metais, Sovietų Sąjungai užėmus Lietuvą, Lietuvos kariuomenės nebeliko. Ji tapo vienu iš Raudonosios armijos korpusų ir atgimė tik po penkerių metų, kai prasidėjo partizaninis pasipriešinimas Sovietų Sąjungai, viešojoje erdvėje šiandien dažnai vadinamas „karu po karo“.

„Karas po karo“ – tai laikas, kai Sovietų Sąjungos užimta ir aneksuota Lietuvos Respublika, atstovaujama partizanų, aštuonerius metus gyvavo pogrindyje, šešėlyje, tarsi fotografijos negatyve – miškuose, laukuose, sodybose įrengtuose bunkeriuose. Lietuvai vėl tapus nepriklausoma, atsidengė ištisas šio „paralelinio pasaulio“ klodas – šimtai partizanų fotografijų.

Fotografija kaip niekas kitas atgaivina istoriją, priverčia nusišypsoti, nustebinti ir neretai ašarą nubraukti. Sovietinių gegužės ir spalio demonstracijų fotografijos šiandien kelia ir juoką, ir graudžius prisiminimus. Istorinė fotografija labai sėkmingai ir kūrybingai panaudojama istoriniuose filmuose. Atsimenate filmus „Laisvės kaina – savanoriai“ ir „Laisvės kaina – partizanai“, „Šiandien prieš 100 metų“, „Močiutė Guten Tag“, „Šimtamečiai“ ir daugelį kitų, sukurtų Lietuvos nepriklausomybės šimtmečiui.

(Bus daugiau)

Straipsniui iliustruoti panaudotos mūsų krašto nuotraukos, kurias surinko Punsko Kovo 11-osios licejaus mokiniai.

„Mūsų mokytojai – Daukantas, Vydūnas“, arba mokytojų konferencija Vilniuje

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

„Mokslas ir gudrybė giminės yra amžina ir visų didžiausia garbė.“

Simonas Daukantas

Spalio 12–13 d. Vilniuje vyko mokytojų konferencija, skirta dviem iškilioms lietuvių tautos asmenybėms. Konferencijos tikslas buvo aptarti Simono Daukanto ir Vydūno darbų ir idėjų aktualumą šiandienos mokyklai, visuomenei, pasidalyti naujausiais literatūros, istorijos, kultūros tyrimais ir įžvalgomis. Renginyje aktyviai dalyvavo ir Punsuko Kovo 11-osios licėjaus, Vidugirių ir Seinų „Žiburio“ mokyklų atstovai.

Pirmą dieną paskaitos vyko Lietuvos Respublikos Seime, Kovo 11-osios plenarinėje salėje, kurioje ir šiandien gyva Kovo 11-osios laisvės dvasia. Manau, kad neatsitiktinai čia buvo pasirinkta konferencijos vieta. Juk ir Daukantui, ir Vydūnui „laisvė“ buvo labai aktuali bei svari tema. Garbių prelegentų išsakytos įžvalgos apie mūsų tautos šviesuolius, jų darbus ir idėjų aktualumą šiandienos mokyklai taip gražiai derėjo su aplinka ir susirinkusiųjų nuotaika. Konferencijos tematikos diapazonas platus, tad kiekvienas jos dalyvis galėjo surasti savo širdžiai aktualias paskaitas. Šios dvi dienos ne vieną įkvėpė kūrybiniam darbui su vaikais.

Konferencijos atidaryme sveikinimo žodį tarė Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis. Jis sakė, kad būti mokytoju yra iššūkis, o būti originaliu mokytoju – sudėtinga. Nors S. Daukantas ir Vydūnas gyveno skirtingais laikotarpiais, juos vienijo mokytojų ir lietuvių. Nors jie abu

Mūsų krašto mokytojai - konferencijos dalyviai

matė skirtingas Lietuvos, jų siekiai buvo tie patys, abu kalbėjo apie tautinį tapatumą. Iš visų Lietuvos kampelių suvažiuosiuos mokytojams dėkojo, kad jie tęsia didžiųjų pirmtakų darbą.

Konferencijos dalyvius sveikino ir švietimo ministrė Jurgita Petrauskienė. Ji pabrėžė, kad mokykla visada buvo ta vieta, kuri neleido pamesti supratimo, kas esame. O tautos esybės svarumą kaip niekas kitas suprato Daukantas ir Vydūnas. Jie skatino tautos kūrybiškumą per istoriją ir kalbą.

„Negali būti laikų, kad žmonėms neberekėtų jų istorijos.“

Paskaitą, kurios tema „Telkianti ir kreipianti mokytojų galia: Daukantas ir Vydūnas“, skaitė Vilniaus universiteto profesorė, humanitarinių mokslų habilituota daktarė, literatūrologė, literatūros kritikė–interpretatorė

Viktorija Daujotytė. Iš sunkios ir klampios žmogui aplinkybės dažnai išsikristalيزuoja nepaprastos asmenybės, išsigrūnina šviesuliai, iš kurių ir mes galime pasisemti stiprybės ir idėjų savo darbui. Tokie šviesuliai, be abejo, yra Daukantas ir Vydūnas. Tai mokytojai, kurių tikslas buvo telkti tautą, apmąstyti dabartį ir praeitį, įsipareigoti tautai kurti ir išsaugoti valstybingumą ir žmogiškumą. Tauta bręsta tik nuo suvokimo savo padėties. Kilmė, gimtis ir tauta – vėl darosi svarbios. Profesorė Daujotytė pabrėžė, kad negali būti laikų, kad žmonėms neberekėtų jų istorijos.

Istorikas Egidijus Aleksandravičius akcentavo, jog Daukantas prašosi skaitomas šiais laikais. Anot profesoriaus, reikėtų išversti Daukanto raštus į dabartinę kalbą, kad galima būtų jį skaityti savo malonumui. Leisti

Daukanto raštams gyventi iš naujo, nes jie yra kaip gera skrynja, iš kurios ne viską esame pasiėmę. Ir Daukantas, ir Vydūnas mąstė apie ateitį, kėlė lietuvių savivertę, ragino nedvejoti, o aktyviai dirbti ir nekompleksuoti. Istorija juk nepadarė mūsų praeities įkaitais – mes kuriame savo istoriją, kuriame savo herojus.

„Nusimetat jungą ir savo draugams jungą uždedate.“

„Daukantas, Vydūnas ir laisvė“ – šia tema savo mintimis pasidalino kultūros istorijos tyrinėtojas, visuomenės veikėjas, humanitarinių mokslų daktaras, docentas Darius Kuolys. Laisvės, laisvos tautos idėja Daukanto raštuose svarbi. Ir pats Daukantas yra svarbus kaip laisvės (liuosybės) gynėjas. Jis subrandino Lietuvos nepriklausomybės idėją, pramynė laisvos Lietuvos projekto kelią. Pagaliau buvo suprasta, jog norint išlikti, reikia gaivinti laisvės atmintį. Vydūnas sekė Daukantą, perėmė iš jo daug idėjų. Ir dabar aišku, kad be laisvės žmogus susvetimėja, o vergai negali turėti laisvos valstybės. Taigi turime puoselėti savo kalbą, kultūrą, dorybę, nes be jų netenka ir laisvės. Vydūnas iškelia laisvės paskirties, laisvės prasmės klausimą. Laisvę Vydūnas sutapatina su kūrimu. Tauta turi kurti prasmingą gyvenimą ir rūpintis savo kilimu. Kalbėdamas

apie valdžią – valstybę, pažymi, kad dažnai valdžios valdytojai elgiasi su savo tauta taip, kaip elgėsi jų engėjai. „Nusimetat jungą ir savo draugams jungą uždedate“, – sako Vydūnas. Nepaprastai aktualiai skamba šie filosofo žodžiai ir XXI amžiuje.

Žmogus tėvynėje tiek gyvas yra, kiek tėvynė yra gyva žmogaus širdyje.

Mane, kaip mokytoją praktike, sudomino Aušros Martišiūtės-Linartienės paskaita „Vydūno mokiniai apie mokytojo reikšmę“. Lektorė pabrėžė, kad mokytojai turi turėti kuriamąją galią, turi savyje kurstyti ugnelę ir ta šviesa apšviesti savo mokinius. Mokytojas turi būti tautiškumo ir žmogiškumo ugdytojas, kuris peržengia klasės, mokyklos sienas ir veda mokinius į platųjį pasaulį, žinių pasaulį. Vydūnas mokytojo darbą suprato dar plačiau. Mokytojas mokykloje ir mokytojas, kuris moko valstybę augti. Vydūno poveikio vieta jaunimui yra kūrybingos asmenybės išlaisvinimas. Filosofas vaizduoja tėvus ir vaikus kaip nuolatinį konfliktą. Vaikai turi išdrįsti nepaklusti tėvams ir siekti savo tikslų, kurti save. Šie žodžiai provokuojantys ir gali patikti jaunimui, bet reikia teisingai suprasti ir akcentuoti „kurti“, o ne „nepaklusti“. Ne tiek svarbu mokytis faktų, svarbiau – būti kūrybingam ir tuos faktus

pritaikyti kūrybingai veiklai. Svarbu save išlaisvinti iš stereotipų rėmų. Vydūnas buvo lemtingas žmogus ne vienam jaunuoliui, jis gali turėti įtakos ir šiuolaikiniam jaunimui. Vydūnas suteikė sparnus ne vienam rašytojui. Pasak filosofo, mokytojo uždavinys išlaisvinti kuriamąją asmenybės galią. Laisva, kurianti asmenybė yra tautos galia. Pritariu, kad geras mokytojas toks ir turi būti – pats kūrybingas ir savo mokiniams auginantis sparnus.

Vydūnas, kalbėdamas apie žmogiškumą ir laiką, buvo kelrodis tiems, kas kovojo už laisvę. Jis gali išlaisvinti tautiškumo idėjas ir nūdienos žmonių širdyse. Žmogus tėvynėje tiek yra gyvas, kiek tėvynė yra gyva žmogaus širdyje. Kokie aktualūs tie žodžiai žiūrint į dabartinės emigracijos ar nutautėjimo statistikas.

Ateitis priklauso nuo tavęs, nuo tavo veiklumo.

Nemažai įdomių minčių išgirdome iš filosofo Naglio Kardelio lūpų. Vydūnas yra tautos išminčius, mylintis išmintį. Jis yra idėjų regėtojas, ateities vizionierius. Bet nesiekia tik pranešti, kokia bus ateitis, – jis yra tas pranašas, kuris žvelgdamas į dabartį, mato ateitį, kuri turi būti sukurta. Vydūnui laisvė eina kartu su pareiga. Jis yra veiksmo žmogus. Tai tu turi sukurti ateitį tokią, kokią matai, pačią idealiausią. Tu turi veikti. Ateitis priklauso nuo tavęs, nuo tavo veiklumo. Čia iššūkiai diskusijoms tiek per auklybos, literatūros pamokas, tiek vaikams ir tėvams kalbantys namuose.

Apie Vydūno įžvalgų svarbą dabarčiai kalbėjo Vacys Bagdonavičius. Kelrodžiu mums turėtų būti ne tik filosofo veikalai, bet ir spalvinga jo asmenybė. Vydūniškos šviesos prisisiurbusį žvilgsnį turime nukreipti į dabartį ir kurti ateitį. Deja, vydūniška išmintis ne visiems yra patogi. Nepakeliui su ja tiems, kas nevertina tautiškumo, lietuviškumo, tiems, kas žemina mūsų orumą, kam rūpi tik materialus kasdieniškumas, kas nevertina tautos kalbos ir kultūros. Ypač

Iš Gražinos Kibysienės albumo

aktualiai skamba Vydūno mintys gyventi taikiai.

„Dvylika juodvarnių, apie Daukantą lakstančių“

Po turiningų paskaitų Seimo fojė vyko Vidos Girininkienės parodos „Simonas Daukantas: laikas ir asmenybė“ pristatymas. Turėjome progos išgirsti pačią parodos autorę, susipažinti su dokumentais, liudijančiais S. Daukanto darbus. Pirmą konferencijos dieną užbaigėme Vilniaus Simono Daukanto gimnazijoje. Karaliaučiuje dirbantis mokytojas Aleksas Bartnykas pristatė savo ir savo mokinių spalvingą animacijos ir dokumentikos filmą „Vydūnas. Vaikystės varpų gaudesys“, kurį sukūrė vasaros dvylikos dienų stovykloje. Vakarą vainikavo gimnazijos moksleivių teatro pamoka „Dvylika juodvarnių, apie Daukantą lakstančių“. Tai muzika, vaidyba ir žodžiu pristatomi Simono Daukanto gyvenimo ir kūrybos pagrindiniai akcentai. Tai buvo puota mūsų akims, ausims ir dvasiai... Ne vienas ir ašarą nubraukė.

„Gyvoji atmintis“ – žmonių pasakojimai – išklausti, užrašyti, nevertinti

Antrą dieną Lietuvių literatūros ir tautosakos institute vyko kūrybinės dirbtuvės. Išgirdome nemažai patarimų, kaip mokinius sudominti sakytinės istorijos, etnografinės ir tautosakos medžiagos rinkimu, kaupimu ir tyrimais. Dalinomės savo patirtimi, kėlėme klausimus, kartu ieškojome atsakymų. Ar reikalinga, kam reikalinga sakytinė istorija? Prisilietimas prie istorijos pasakojimų per prisiminimus praturtina užrašytą istoriją. Kokybine prasme – tai unikali informacijos gavimas, tai žvilgsnis į istoriją jos dalyvio akimis, tai visuomenės įtraukimas į istorijos (re)konstravimą. Gyvoji atmintis – tai prisiminimai apie išgyventą, patirtą praeitį: šeimos ir giminės praeitis, senelių prisiminimai, naujoji istorija. Instituto darbuotojos pabrėžė šių pasakojimų svarbą, skatino mokytojus rengti su mokiniais projektus ir užrašinėti „gyvąją atmintį“, raginti vaikus

kalbėtis su tėvais, seneliais apie jų gyvenimą. Taip galima surinkti įdomios, unikali medžiagos. Prisiliesti prie senelių, tėvų vaikystės – mokiniams svarbi patirtis. Šios dirbtuvės sustiprino mano pasitikėjimą, kad lankydamas vyresnius žmones ir užrašinėdamas jų prisiminimus einu teisingu keliu. Išskleidė ir daug abejonių, kaip tai daryti. Žmogaus gyvenimo pasakojimai yra tik to žmogaus pasakojimai, negalima jų verifikuoti. Klausimas „Buvo taip ar nebuvo?“ nekeltinas. Taip žmogus prisimena, taip jaučia ir mes taip užrašome. Pasitvirtino ir tai, ką kartais jausdavau kalbindama žmones, kad mes, pasakojimų rinkėjai, esame kaip psichologai, terapeutai. Skirdami šiek tiek laiko vyresniam pašnekovui, parodydami dėmesį, leidžiame išsikalbėti, pasijusti reikalingam, vertingesniam. Aišku, už tai „gauname“ labai daug vertingos medžiagos, patirties.

Konferenciją užbaigė energingai žavau, neišsenkančio žinių šaltinio – Dariaus Kuolio vedama ekskursija Daukanto ir Vydūno takais. Takais, kuriais ir mūsų krašto jaunuoliai, studijuodami Vilniuje, keliavo ir dabar juos mina, dažnai net nepagalvodami, kad prieš du šimtus metų skubėjo į paskaitas ar slaptus literatū susitikimus jaunuolis Simonas Daukantas, kiek vėliau čia žingsniavo susimąstęs Vydūnas. Paslaptį ulbaujanti Vilnelė, vasariškai rudėnėjantis Vilnius, akordeono garsai Pilies gatvėje – tai spalvingas mūsų turiningo pasivaikščiojimo fonas. Tai jau galima būtų padėti tašką – viskas. Patikėkit, dar ne pabaiga – šioje vietoje palikti Vilnių buvo sunkoka. Todėl jau tik saviškių mažame rate užsukome į Signatarų namus pasidžiaugti Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto originalu, o vėliau į Antakalnio kapines nusilenkti partizanui Adolfui Ramanauskui-Vanagai. Tik tada, pakvėpavę sostinės paslaptį nuotaika, pasigrožėję spalvinga rudens gama, atsisveikinome su Vilniumi.

Kiek daug apie žmogaus tikrąją tapatybę visai neseniai savo vizito Lietuvoje metu kalbėjo Popiežius Pranciškus. Jis ragino nepamiršti savo tautos šaknų. Anot Šventojo Tėvo, būdami brandūs, supratingi, būdami sąmoningi, galime būti svarbūs kitiems. Popiežiaus apsilankymas nukreipė žmonių žvilgsnį į svarbesnius dalykus negu tie, apie kuriuos pastaruoju metu girdime žiniasklaidoj. Klausydami Šventojo Tėvo pamokslų, sakytų tūkstantinėms minioms Vilniuje ir Kaune, pagalvojau, kaip gražiai tos mintys apie tapatybę susišaukia su norais ir svajonėmis tų, kurie kovojo už lietuvių, kurie kūrė laisvą Lietuvos valstybę, kurie suprato, kad būdami savi, nesigėdindami savęs, savo šaknų, galime turėti galią, įtaigą. Tikėkime, kad šis Popiežiaus vizitas Lietuvoje nepraeis be pėdsako, padės laimėti tikrosioms vertybėms, atgaivins tai, ką skelbė mūsų tautos didieji.

„Kokia žmogaus esybė, tokia ir jo tėvynė.“ Šitaip mąstė ir garsusis mūsų filosofas Vydūnas, kurio 150-ąsias gimimo metines šiemet minime. Tai nepaprastai iškili asmenybė, kuriai rūpėjo tautos dvasinė kultūra, tautiškas ir žmogiškumas. Viename savo straipsnyje rašė: „Tėvynė neatskiriama nuo žmogaus esmės. Ji yra ta duotybė, kurioje žmogus gali suvokti savo būties prasmę ir siekti sąmoningumo. Todėl tėvynė dar yra užduotis ir pareiga. Šis vidinis ryšys atsiskleidžia ilgėsiu, kurį žmogus patiria svetimoje šalyje. Būna tokios dvasinės sandaros žmonių, kurie gyvenimo keliu turi eiti be tėvynės, be jos žemės ir jos dvasios, kurie nepatiria tėvynės ilgesio, nesiedami su ja savo gyvenimo prasmės. Tai betėvyniai, vargiai nutuokiantys savo gyvenimo prasmę ir tikriausiai niekad nesuvoksiantys savo pačių būties esmės.“

Siekdamas paminėti Vydūno gimtadienį, Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė 2018-uosius Vydūno metais. Todėl šiemet visoje Lietuvoje ir mūsų krašte tebevykdomos veiklos,

„Kokia žmogaus esybė, tokia ir jo tėvynė“

BIRUTĖ VAIČIULIENĖ

kurių tikslas labiau pažinti Vydūno asmenybę, įsigilinti į jo filosofiją, kuri mūsų tautai šiandien tokia aktuali ir reikalinga, išmokti didžiuotis savo kilme ir ginti lietuviybės garbę, suprasti, kad „pasaulis be tėvynės – tarsi lengvai ir greitai perskaitomas puslapis“. Manau, kad tų, kurie bent kiek rūpinasi tautos dvasine kultūra, negali nejaudinti žymaus filosofo ir rašytojo Vydūno (tikroji pavardė – Vilhelmas Storosta, 1868–1953) veikla ir kūrybos intencijos – būti „tautoje aiškia žmoniškumo apraiška ir tuo kitus tam žadinti“. Juk mes dar nesame žmonės be šaknų...

Vydūnas gimė dabartiniame Šilutės rajone (tada Prūsijos kunigaikštystėje) evangelikų liuteronų pastoriaus ir turtingų ūkininkų duktės šeimoje. Iš prigimties buvo meniškos sielos

asmenybė. Baigęs seminariją, mokytojavo Kintuose, sąmoningai apsisprendė rašyti lietuviškai ir dirbti lietuvių kultūros labui. Kaip pagrindinį uždavinį pasirinko moralinio atsparumo ugdymą savo tautoje, nes, jo manymu, tik tuomet lietuviai bus galingi tarp didžiųjų valstybių („Mes galime doroje milžiniais pastoti.“). Vydūnas siekė kelti tautos dvasinę kultūrą, uoliai dalyvavo visuomeninėje veikloje, kultūriniame gyvenime. Jį domino tautos nykimo priežastys. Savo įvairiapuse veikla siekė ugdyti sąmoningų ir laisvų žmonių tautą. Šį tikslą pasiekti, anot mąstytojo, galima tik ugdant tautos dvasinę kultūrą – mokslą, meną, dorovę. Jis visą savo gyvenimą skyrė lietuvių tautinės savimonės žadinimui ir puoselėjimui. Atskleidė ir labai aiškiai bei įtikinamai parodė tautiškumo ir žmoniškumo dermės būtinumą: tautiškumas jam yra svarbus ne tik kaip vertybė pati sau, jį svarbu puoselėti kaip sąlygą universalesnei vertybei – žmoniškumui – reikšties. „Tikrąjį dvasingumą įkūnijantis žmoniškumas prireikus tampa pačia patikimiausia, jokia galia neįveikiama tautos apsigynimo tvirtove.“ Vydūnas parašė daugybę filosofijos traktatų, studijų, straipsnių, išskirtinių, į lietuvių literatūros aukso fondą įeinančių dramų, stiprino Mažosios Lietuvos lietuvių dvasią ir tautinę savigarbą, ryžtingai stoji

prieš savo tėvynainių nutautinimo politiką, visomis išgalėmis stengėsi stiprinti nepriklausomybę atgavusios Lietuvos dvasią. Už nuopelnus išryškinant tautiškumo ir žmoniškumo dermės svarbą, už raginimą jos siekti santykiuose tarp tautų 1940 m. Vydūnas vos netapo kandidatu Nobelio premijai gauti. Tik kilęs Antrasis pasaulinis karas sutrukdė pradėti pasirengimą pristatymo procedūrai.

Gyvenimas – tai nuolatinis ėjimas ieškant tikros krypties. Pasimesime gyvenime, jei atitrūksime nuo šaknų. Pasiklysimė šiuolaikinio technologijų pasaulio labirintuose, jei negerbsime savo tėvų, protėvių, jei nesikalbėsime su seneliais. Ir vėl kartoju mintis mūsų autoritetų, kurie sako, kad reikia saugoti tapatybę ir išmokti bei norėti būti tuo, kas esame. Nepalikti tėvynės, neverkšlenti, semtis jėgų iš šaknų ir su viltimi kurti ateitį. O mūsų tautos ateitis – vaikai, jaunimas. Todėl su jais reikia ieškoti dialogo, kalbėti, nurodyti tikrą išmintį, tautos patirtį. Jei nebus tęstinumo, gyvensime nesusivokę. Būkime laisvi, bet ne vieniši. Netapkime „ne sau žmonėmis“ ir „žmonėmis be tėvynės“. Vydūnas pabrėžia, kad tik augdamas savoje aplinkoje žmogus gali jaustis visavertis, kitoje šalyje jis yra svečias, kuris susipažįsta su kita kultūra, bet norėdamas ten įleisti šaknis jis vis tiek bus kitoks, svetimas. Taigi praradęs ryšį su savo tėvyne ir tauta žmogus, anot Vydūno, pasmerkia save susvetimėjimui.

Iš <https://commons.wikimedia.org>

Vydūnas groja arfa savo namuose

2018 m. spalio 31 d. (trečiadienį) 18 val.
Punsko lietuvių kultūros namuose

45-tasis Vėlinių koncertas

„PAUKŠČIŲ SAKMĖS“

„Kaip grįžtančius namo paukščius,
parveski, Viešpatie, ir mus...“

Zrealizowano dzięki dotacji
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

lld IAN

KLAIDOS ATITAIŠYMAS

„Aušros“ š. m. 19 nr. įsivėlė klaida.
15 psl. išspausdintoje nuotraukoje
su I. ir J. Šalčiūnais stovi
vyskupas emeritas Juozas Žemaitis.

Nuoširdžiai atsiprašome.

2018 m. lapkričio 17 d.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje
minėsime lietuviškos mokyklos
Seinuose įkūrimo 100-ąjį jubiliejų.

Programoje:

- 14.00 val. – minėjimas ir meninė dalis
(„Žiburio“ mokyklos sporto salėje).
- 16.00 val. – absolventų, svečių ir mokyklos
bendruomenės vakaronė Seinų „Lietuvių
namuose“.

Visos aktualios informacijos
absolventams skelbiamos feisbuko
grupėje „Seinų lietuvių Žiburio moky-
klos absolventai“. Jei kas nesinaudojate
feisbuku, skambinkite tel. 875173536.

2018 m. lapkričio 4 d. (sekmadienį)

14.30 val.

Seinų „Lietuvių namai“

Wileńska g. 9

kviečia į

Vėlinių koncertą „ILGESIO VĖJAI“

Įėjimas nemokamas.

Rengėjai:

Vysk. Antano Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose
Lenkijos lietuvių draugija

Rėmėjas:

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

PARDUODU

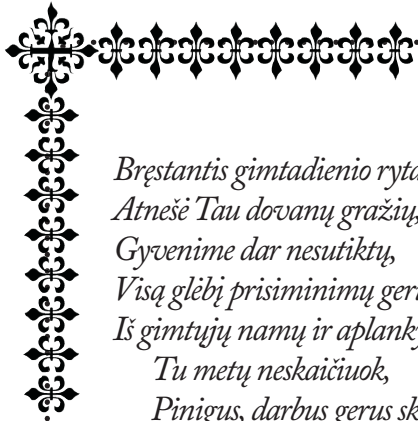
namą Punske.

Teirautis tel.
+48-692-135-215.

PARDUODAMAS

gyvenamasis namas
su garažu Punske,
Mickevičiaus g. 90.

Teirautis tel.
609807431.

Brangus Valdai,

*Bręstantis gimtadienio rytas
Atnešė Tau dovanų gražių,
Gyvenime dar nesutiktu,
Visą glėbį prisiminimų gerų
Iš gimtųjų namų ir aplankytų kraštų.
Tu metų neskaičiuok,
Pinigus, darbus gerus skaičiuok.
Džiaukis nuveiktais darbais,
Pastatytais šviesiais namais.
Širdy Tavo geroj, dosnioj,
Kaip Nemunas ilgoj, plačioj,
Susikaupė patirtis ir išmintis.
Meilė šeimai, gimtai žemei
Tegul nesustos, ilgai liepsnos.
Tavo darbus gražius, sumanymus gerus
Tegul Aukščiausias pasvers,
Nuramins širdies skausmus
Ir gyvenimas bus ramus, saugus.*

*Mes Šilainėje gražioj, žalioj
Kėlėm šampano taures
Už Valdo sveikatą, laimę,
Padarytus darbus gerus
Ir kad myli mus visus.
Tu praeitį, istoriją pažinai,
Šilainėje lietuvišką dvasią atgavini.
Vytauto Didžiojo garbei
Šilainės šile paminklą pastatei.
Paminklas ilgai stovės,
Pilnas didybės ir šlovės.
Apie praeitį, istoriją kalbės,
Lietuvos garbingą 100–metį minės.
Po paminklu vis žaltys budės.
Legendinis žaltys,
Tautos ašaras sugėręs,
Šilainės vandens atsigėręs,
Vis budės ir budės...*

Garbingą 60 metų jubiliejų šventė **Valdas Krakauskas** iš Punsko.
Daug sveikatos, meilės ir laimės Jubiliatui linki

Krikšto tėvai M. ir Č. Savickai bei artimieji

GERBIAMI

PRENUMERATORIAI!

Jau pradėjome prenumeratos rinkimo akciją ir vėl mokyklų moksleiviai lankysis Jūsų namuose.

Taip pat galima atvykti į redakciją Punske arba Lenkijos lietuvių draugijos būstinę Seinuose, arba užsiprenumeruoti pavedimu į banko sąskaitą (numeris pateikiamas paskutiniame žurnalo viršelyje), parašant, už kurį leidinį mokama.

Nebūkite abejingi – prenumeruokite „Aušrą“, „Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2019 M. PRENUMERATOS KAINOS

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	36	6	4
	pusmetis	18	3	2
	ketvirtis	9	1,5	1
Europa (nepirmenybiniu paštu)	metai	84	20	20
	pusmetis	42	10	10
	ketvirtis	21	5	5
Europa (pirmenybiniu paštu)	metai	112	40	40
	pusmetis	56	20	20
	ketvirtis	28	10	10
Užsienio šalys (nepirmenybiniu paštu)	metai	88	20	20
	pusmetis	44	10	10
	ketvirtis	22	5	5
Užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	124	40	40
	pusmetis	62	20	20
	ketvirtis	31	10	10

Lietuvos žiniasklaida

2018 10 09–10 22

Šio laikotarpio pagrindinė žurnalistų tema – grėsmė Lietuvos žiniasklaidai, o kasdieninis publikacijų ir TV bei radijo laidų herojus buvo premjeras Saulius Skvernelis.

Viskas prasidėjo nuo Vyriausybės sprendimo panaikinti žurnalistams teisę nemokamai gauti duomenis iš Registrų centro (pavyzdžiui, apie politikų turimą turą). Dėl tokio sprendimo žurnalistai protestavo prie Vyriausybės rūmų. Jų bendruomenė pareiškė, kad taip nepagrįstai apribota žiniasklaidos laisvė gauti informaciją iš valstybės.

Vėliau žurnalistus pasiekė žinia, jog Vyriausybės pasitarimo metu S. Skvernelis žiniasklaidą palygino su elementariausiu verslu. Buvo paprašyta pateikti to pasitarimo įrašą, bet pasirodė, jog įrašas ištrintas. Tada žurnalistai pradėjo kasti giliau ir pabandė išsiaiškinti, kodėl ir kieno nurodymu tai padaryta. Paaiškėjo, kad taip nurodė pats S. Skvernelis.

Kodėl premjero S. Skvernelio nurodymu ištrintas jo paties pasisakymas Vyriausybės pasitarime? Kas nuskambėjo tokio, ką verta slėpti?

Apie tai portalo delfi.lt laidoje „Delfi dėmesio centre“ vedėjas Edmundas Jakilaitis kalbėjosi su žurnaliste Rita Miliūte, portalo 15min.lt tyrimų skyriaus redaktoriumi Šarūnu Černiausku, naujienų agentūros BNS vyriausiuoju redaktoriumi Vaidotu Beniušiu ir Ministro Pirmininko patarėju Skirmantu Malinausku.

„Galime šiuo metu galvoti, kad buvo padaryta tam tikra analizė, kas būtų premjerui žalingiau: ištrynimai ar pavišinimas. Kiek žinome iš nuotrupų, kas buvo kalbama tame pasitarime, tai žinom, kad tie pasisakymai, kurie ten skambėjo, galėtų stipriai

prieštarauti tai pozicijai, kurią dabar viešumoje išsako premjeras“, – teigė Š. Černiauskas.

„Gavome atsakymą, kad negalima mums duoti to įrašo, nes tie įrašai apskritai nelabai tvarkomi. Tada buvo garsioji premjero atstovo frazė, kad visi sinchronizuotai prašo – neduosim. Praeina savaitgalis ir mes gauname atsakymą, kad iš tikrųjų neturėjo jo saugoti. Taigi sunaikinamas įrašas, kuris turi įtakos žiniasklaidos laisvei ir visai demokratijai. Skvernelis, prieš dvejus metus duodamas priesaiką, pažadėjo visomis išgalėmis stiprinti demokratiją. Tai šiuo veiksmu jis stiprina, ar silpnina? Aš manau, kad silpnina“, – pridūrė R. Miliūtė.

„Manau, tai atskleidžia, kad Vyriausybė, kitos valstybės institucijos, Registrų centras neteisingai supranta informacijos laisvę, žiniasklaidos laisvę“, – į susidariusią situaciją reaguavo V. Beniušis.

Nors Vyriausybės atstovai aiškino, kad įrašai niekada nesaugomi, esą visi pasitarimų garso įrašai iki šiol buvo daromi vieninteliu tikslu – kad darbuotoja galėtų paruošti protokolą, o po protokolo surašymo įrašai būdavo trinami, tačiau, anot portalo 15min.lt, „eksministrai neigia Skvernelio versiją: įrašai tikrai buvo saugomi“.

„Vyriausybės pasitarimų įrašai buvo saugomi ir jų buvo galima pasiklausyti bet kuriam Ministrų kabineto nariui. Taip teigia buvęs krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, neigdamas dabartinio premjero S. Skvernelio viešai skleidžiamus pasiteisinimus, esą tokie įrašai naikinami pastaruosius aštuonerius metus. J. Oleko liudijimas sutampa su Vyriausybės dokumentu, kuris nustato, kad pasitarimų įrašai turi būti saugomi. [...]

Apie automatinį įrašų naikinimą politikas patikino išgirdęs tik dabar, kai S. Skverneliui tenka teisintis dėl sunaikinto įrašo“, – rašė portalas.

Dėl sunaikinto Vyriausybės pasitarimo įrašo opozicijos atstovai S. Skvernelį kvietė aiškintis Seime. Jie prašė premjero atsakyti į klausimus ir dėl situacijos, susidariusios atsisakius neatlygintinai teikti žiniasklaidai informaciją iš valstybės įmonės Registrų centras. Tačiau ir S. Skvernelis, ir Vyriausybės kancleris Algirdas Stončaitis kvietimus atvykti į šį posėdį atmetė. Premjeras patikino, esą į visus klausimus dėl įrašo jau atsakyta ir nėra ko daugiau aiškinti.

Tuo metu politologė Rima Urbonaitė, dalyvaudama nacionalinio transliuotojo LRT laidoje, išpėjo: atvejais, kai, kaip teigiama, S. Skvernelis gana grubiai pasisakė apie žiniasklaidos laisvę ir šių teiginių įrašas buvo ištrintas, rodo Vyriausybės vadovo diktatą ir pavojingą tendenciją. Anot jos, toks premjero elgesio modelis gali būti nukreiptas prieš bet kurią visuomenės grupę. Politologė pažymėjo, jog tokia S. Skvernelio pozicija išsakyta ne pirmą kartą.

„Matau ne pirmą epizodą, mažų mažiausiai jau antrą, kai iš premjero vadovaujamos institucijos ar ir jo paties mes gauname niekinantį požiūrį į visuomenę ar skirtingas jos grupes. Kažkada buvo juokiamasi iš gydytojų – eikite protestuoti, kiek norite, nieko čia nebus, bus taip, kaip mes pasakysime, ir taip toliau. Man atrodo, kad toks nulinės sumos žaidimas su pilietine visuomene yra pavojingas ir rodo tam tikras tendencijas ir elgesio modelį“, – sakė M. Romerio universiteto lektorė.

Anot jos, tie, kurie galbūt žavisi

tvirta S. Skvernelio pozicija, kuri žurnalistus „pastatys į vietą“, turi suvokti, kad toks elgesio modelis bet kada gali atsisukti prieš bet kurią visuomenės grupę.

„Atsitiko taip, kad S. Skvernelio ir žurnalistų santykiai pasiekė šaltojo karo stadiją, kurioje bet koks susikirtimas tarp Vyriausybės ir žurnalistų automatiškai virsta į tokį skandalą, kokį mes dabar matėme“, – portalui lrt.lt teigė viešųjų ryšių specialistas Mykolas Katkus.

Politologų nuomone, S. Skvernelio konfliktas su žiniasklaida jam atėmė nemažai Lietuvos piliečių balsų paskutinėje apklausoje, ką jie palaikytų būsimojo prezidento rinkimuose. Per mėnesį jis neteko net 4 % balsų. Tiesa, oficialiai Vyriausybės vadovas apie savo kandidatavimą dar nėra pareiškęs.

Ne mažiau žurnalistų, ypač LRT, bendruomenę jaudino ir reikalai su nacionaliniu transliuotoju – Lietuvos radiju ir televizija (LRT). Mat Seimo komisija beveik prieš metus pradėjo tirti LRT veiklą ir šiomis dienomis paskelbė išvadas bei planus, kas bus daroma.

Susipažinę su išvadomis ir ketinimais, žurnalistai suserimo: jie ir čia įžvelgė valdžios bandymus kištis į žiniasklaidos reikalus. „Visas išvadose siūlomų priemonių kompleksas iš tikrųjų suponuoja ne visai skaidrius ketinimus LRT atžvilgiu“, – apie komisijos darbą kalbėjo LRT generalinė direktorė Monika Garbačiauskaitė-Budrienė. Jau anksčiau ji pabrėžė, kad siūloma susieti LRT tarybos narių kadencijas su Seimo narių ir prezidentų kadencijomis. Iki šiol LRT tarybos narių rotacija vyko tokiu būdu, kad šios kadencijos kaip tik nesutaptų.

„Tai yra depolitizavimas. Siūlomas atvirkštinis variantas, kuris neturi nieko bendro su skaidriu valdymu ir efektyvumu. Valdybos sudarymas pats iš savęs nėra tragedija, tačiau kyla klausimas, kaip ji bus formuojama,

kodėl žmonių sąrašą valdyboje turėtų pateikti komisija prie vyriausybės? Ar tai – ne politizavimas?“ – klausia M. Garbačiauskaitė-Budrienė. Ji priduria – nerimą kelia ir tai, kad papildomoms įstaigoms, kurių vadovus skiria Seimas, t. y. Lietuvos radijo ir televizijos komisijai, etikos inspektoriams, norima suteikti daugiau galių reguliuoti LRT iš išorės.

„Kodėl tai daroma? Kai matai bendrą paveikslą, tai rodo, kad tie ketinimai nėra susiję vien tik su valdyba ir skaidriu valdymu“, – M. Garbačiauskaitės-Budrienės poziciją skelbė portalas lrt.lt.

Apie tai LRT televizijos laidoje „Laba diena, Lietuva“ kalbėjo ir LRT tarybos pirmininkas Liudvikas Gadeikis. „Buldozeris tik truputėlį stabtelėjo ties kliūtimi, kad nepavyko iškart peršokti pirmojo etapo (nepavyko skubos tvarka galutinai patvirtinti išvadų – aut. past.). Manau, kad jis važiuos toliau, kadangi nusiteikimas uždėti leteną ant LRT, matosi, yra pakankamai ryžtingas“, – sakė jis.

Pasak L. Gadeikio, dabar visuomenė turės daugiau laiko susivokti, kuo gresia šis bandymas apriboti LRT nepriklausomumą įvairiais pakeitimais: „Dabar yra tas etapas, kai galima plačiau išsiaiškinti ir suvokti, kuo tai gresia – kur mes grįžtume, jei pavyktų įgyvendinti šiuos siūlymus.“

Tuo metu po Seimo posėdžio Kultūros komiteto, kuris turėtų rengti LRT įstatymo pataisas, pirmininkas Ramūnas Karbauskis dar kartą kartojė, kad „niekas nesiekė politizavimo ir pareiškimai yra daugiau politiniai. Matysite, kad kai bus ruošiamos įstatymo pataisos, darbuotojai ir visa visuomenė supras, kad iš tikrųjų siekiame tik vieno – kad LRT, valdanti apie 40 mln. mokesčių mokėtojų pinigų, būtų skaidri, o apie turinį mes nebandėme nė šnekėti ir į turinio dalykus nesikišome“.

LRT tarybos pirmininko tokios R. Karbauskio kalbos nenustebino: „Niekada nepasakys, kad jis siekia

kažkaip paveikti. O esmė nuo šitų gražių žodžių nesikeičia.“ Taip rašė portalas lrt.lt.

Kaip vėliau pranešė žiniasklaida, LRT vadovė laišku kreipėsi į Europos transliuotojų sąjungos (EBU) vadovą Noelį Curraną su nuogąstavimais dėl grėsmės nepriklausomumui. „LRT nepriklausomumui iškilęs pavojus neramina, nes tai taip pat kelia grėsmę spaudos ir žodžio laisvei bei demokratijai apskritai“, – rašyta laiške.

M. Garbačiauskaitė-Budrienė rašė suvokianti būtinybę užtikrinti LRT skaidrumą ir atskaitomybę visuomenei, tačiau teigė, kad „pastangos padaryti LRT priklausomą nuo politinės valios negali būti toleruojamos“. „Tai nesuderinama su demokratijos, atvirumo, skaidrumo ir žodžio laisvės principais. Ypač 2019-aisiais Lietuvoje vykiančių trejų rinkimų – prezidento, savivaldybių ir Europos Parlamento – išvakarėse. Daugumą Seime turintiems valdantiejiems ignoruojant opozicijos nuomonę, tikimės Jūsų paramos ir reakcijos Europos lygiu“, – laiške teigė LRT vadovė.

„Valstiečių valdžios tikslas – paversiti žiniasklaidą savo žaislu“. Taip pavadintame straipsnyje portale lrytas.lt Vytautas Bruveris rašė: „Grėsmių nacionalinio transliuotojo nepriklausomumui įžvelgusi LRT vadovybė ėmė šauktis net tarptautinės pagalbos. Bet ar šis triukšmas, kuris tikrai nenutils, o nuostoliai valstybės tarptautiniam prestižui tik didės, gali sustabdyti šią valdžią ir paskatinti atsisakyti kėslių?“

Vargu. Galima spėti, jog kova persikels į užkulius, padaugės intrigu siekiant bent jau susilpninti LRT, skaldant ją iš vidaus.

[...] Netyla skandalas dėl sunaikinto Vyriausybės pasitarimo įrašo. Liudininkų teigimu, tame pasitarime S. Skvernelis, švelniai tariant, pažėrė ne itin deramų žodžių apibūdindamas žiniasklaidą.

Itin kvaila tai, kad šis įrašas sunaikintas jau praėjus kelioms dienoms nuo triukšmo pradžios.“